Lietas arhīva Nr. A42-00408-22/21
ECLI:LV:ADRJRIT:2022:0621.A420186321.4.S

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĪGAS TIESU NAMS

S P R I E D U M
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Rīgā 2022.gada 21.jūnijā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese Ilona Petrovska,

piedaloties pieteicējam /pers. A/, juridiskās palīdzības sniedzējam zvērinātam advokātam Indulim Balmakam,
atbildētājas Latvijas Universitātes pilnvarotajiem pārstāvjiem /pers. B/ un /pers. C/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par Latvijas Universitātes 2021.gada 13.maija lēmuma Nr.1-13/408 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Bakalaura un maģistra gala pārbaudījuma komisijas (turpmāk – komisija) 2020.gada 26.novembra lēmumā (turpmāk – lēmums) atzina, ka pieteicēja /pers. A/ bakalaura darbā „Valsts probācijas dienesta uzraudzība pār nosacīti notiesātajām personām" (turpmāk – bakalaura darbs) ir konstatējams plaģiāts. Līdz ar to komisija rekomendēja anulēt vērtējumu par bakalaura darbu un atcelt lēmumu par sociālo zinātņu bakalaura grāda tiesību zinātnē piešķiršanu pieteicējam.

Komisijas lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[1.1] Komisijas sēdē pieteicējs atzina, ka, iespējams, atsevišķas vietas ir nokopējis un nav pienācīgi atsaucies uz izmantotajiem avotiem, taču kategoriski noraidīja pārmetumus par plaģiātismu.

Komisija, iepazinusies ar iesniegumos norādītajiem faktiem un pieteicēja papildus sniegto informāciju, izvērtējusi pieteicēja bakalaura un maģistra darbus, kā arī iepazinusies ar Latvijas Universitātes Akadēmiskās ētikas komisijas priekšsēdētājas, asoc.prof. /pers. D/ 2020.gada 5.novembrī sniegto atzinumu, konstatēja, ka bakalaura darba 3. un 5.lpp. izmantots vietnē www.atlants.lv atrodamā 2004.gada 17.septembra darba „Probācijas nozīme soda noteikšanā un izpildē" teksts, to nedaudz pārfrāzējot, saglabājot tajā esošās pareizrakstības (gramatikas) kļūdas, bet nenorādot atsauci uz avotu. Tas pats avots bez atsauces izmantots arī darba 7. un 8.lpp., tikai izmainot uzskaitījuma noformējumu, turklāt identiskas atsauces uz normatīvajiem aktiem krievu valodā. Arī 49., 50. un 52.lpp. daļa teksta precīzi sakrīt ar to pašu avotu, pat identiski noformēts, izceļot noteiktus vārdus slīprakstā, taču bez atsauces uz avotu.

Bakalaura darba 5. un 6.lpp. no vietnē www.atlants.lv atrodamā 2004.gada 17.septembra darba „Probācijas dienests. Tā izveides nepieciešamība un darbības uzsākšanas aktualitātes" teksts pārkopēts vai ir gandrīz identisks, atsauce nav norādīta. No tā paša avota bez atsauces teksts pārņemts arī 8., 9., 11., 12. un 13.lpp.

Darba 14. un 15.lpp. izmantoti lielāki teksta fragmenti no 2003.gada 25.februāra žurnālā „Jurista Vārds" publicētā I.Kronbergas raksta „Probācijas dienests krimināLsodu izpildes reformas kopskatā" un 2003.gada 14.oktobra žurnālā „Jurista Vārds" E.Lodočkinas raksta „Lai probācija kļūtu par krimināltiesiskās politikas sastāvdaļu", taču ne visās rindkopās ir atsauce uz avotiem. Arī darba 18. un 21.lpp. teksts sakrīt ar 2005.gadā aizstāvēta maģistra darba „Probācijas nozīme soda noteikšanā un izpildē" tekstu, kas veido 100% no lapas teksta, bet atsauce uz to nav norādīta.

Bakalaura darba 19.lpp. izmantots Valsts probācijas dienesta mājas lapā esošais teksts bez atsauces, kas veido apmēram 70% no lapas teksta. Arī 20., 22., 23., 24. un 25.lpp. iekļauts Valsts probācijas dienesta 2007.gada pārskata teksts bez atsauces uz avotu. Darba 21. un 22.lpp. iekopēts fragments no 2004.gada 5.oktobra žurnālā „Jurista Vārds" publicētā I.Kronbergas raksta „Probācija - jauna iespēja krimināLsodu izpildes sistēmā". Tāpat arī 26. un 28.1pp. teksts fragmentāri sakrīt ar šo rakstu. Atsauces uz avotu nav norādītas. Darba 22.lpp. iekopēts teksts no 2003.gada 7.oktobra žurnālā „Jurista Vārds" publicētā I.Kronbergas raksta „Kāda ir probācijas dienesta nozīme krimināLsodu izpildes reformā" bez atsauces uz šo avotu. Kā arī 31. un 32.lpp. teksts ir pārfrāzēts (vietām gan ir atsauces) no 2003.gada 7.janvāra žurnālā „Jurista Vārds" publicētā A.Judina raksta „Kas ir nosacīta notiesāšana Latvijas krimināltiesībās". No tā paša avota pārkopēts teksts arī 33.-34.lpp., tāpat nenorādot atsauci.

[1.2] Komisija secināja, ka laikā, kad pieteicējs aizstāvēja bakalaura darbu, bija spēkā Latvijas Universitātes Senāta 2004.gada 31.maijā apstiprinātie Latvijas Universitātes Iekšējās kārtības noteikumi studējošiem, kuru 4.7.apakšpunkts noteica studējošā pienākumu nepieļaut plaģiātismu studiju darbā.

Savukārt plaģiātisms šo noteikumu izpratnē skaidrots noteikumu 1.2.apakšpunktā kā citas personas izteikto vai uzrakstīto domu, izgudrojumu vai atklājumu tālāka paušana savā vārdā, t.i., nosaucot tos par saviem.

Ņemot vērā iepriekš norādītās bakalaura darba teksta sakritības ar citiem avotiem bez atbilstošu atsauču norādīšanas, secināms, ka pieteicējs, izstrādājot bakalaura darbu, būtiski ir pārkāpis akadēmiskā godīguma principus un viņa darbs satur plaģiātu. Komisijai nešķita ticams pieteicēja skaidrojums, ka teksta sakritība, ieskaitot gramatiskās kļūdas, ir tikai nejaušība. Vienlaikus komisijai neradās šaubas par to, ka pieteicēja bakalaura darbu būtu rakstījusi kāda cita persona.

[1.3] Attiecībā uz pieteicēja maģistra darbu komisija secināja, ka ir vērojamas atsevišķas kļūdas, kuras var atzīt par nevēlamu praksi – pārkāpumi, kas izdarīti bez ļaunprātīga nolūka, bet kas atspoguļo nepilnības darba autora prasmēs un kompetencēs, izstrādājot pētnieciskos darbus. Šāda nevēlama prakse, piemēram, ir kļūdas un neprecizitātes atsauču noformējumā, atsauces uz spēku zaudējušām normatīvo aktu redakcijām, kā arī nekvalitatīvs tulkojums no internetā pieejama avota angļu valodā. Tomēr plaģiāts vai akadēmiskā godīguma pārkāpums maģistra darbā nav konstatējams.

[1.4] Ņemot vērā, ka pieteicēja bakalaura darbs satur plaģiātu, komisija secināja, ka bakalaura grāds pieteicējam ir bijis piešķirts nepamatoti, jo notikusi nepieļaujama darbība. Tādējādi ir piemērojami Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas 4.punkta noteikumi, kas paredz, ka labvēlīgu prettiesisku administratīvo aktu var atcelt, ja adresāts to panācis ar nepatiesu ziņu sniegšanu.

[1.5] Komisija izvērtēja, vai rekomendēt minētās normas piemērošanu, proti, bakalaura grāda anulēšanu, un apsvēra administratīvā akta izdošanas lietderību atbilstoši Administratīvā procesa likuma 66.pantā noteiktajam.

Tika identificēti divi mērķi: nodrošināt akadēmisko godīgumu (kura leģitīmais mērķis savukārt ir atbilstoša zināšanu līmeņa garantēšana) un sabiedrības uzticēšanos akadēmiskā grāda iegūšanas tiesiskumam.

Tika konstatēts, ka ar bakalaura grāda anulēšanu šie mērķi ir sasniedzami, jo lēmums novērš prettiesisku situāciju, kad bakalaura grādu ir ieguvusi persona, kuras izstrādātais bakalaura darbs ir plaģiāts. Tam būtu arī preventīva nozīme, proti, atturēt citus studējošos no līdzīgu pārkāpumu izdarīšanas.

[1.6] Apsverot administratīvā akta vajadzību, tika apspriests, vai bakalaura grāds būtu anulējams no tā piešķiršanas brīža vai tikai ar ietekmi uz priekšu. Visbeidzot tika apsvērta grāda anulēšanas atbilstība, savstarpēji izsverot pieteicēja tiesību ierobežojumu, sasniedzamo mērķu nozīmīgumu, pieļauto pārkāpumu intensitāti, tiesiskuma principa nodrošināšanas nozīmīgumu iepretim tiesiskās drošības (tiesiskās noteiktības un stabilitātes) principam, arī to, vai plaģiātu bija iespējams konstatēt jau bakalaura darba izstrādāšanas un aizstāvēšanas laikā.

Tika ņemts vērā, ka pieļautie pārkāpumi ir rupji un pieļauti lielā apmērā - gandrīz visā darbā. Turklāt vairums fragmentos, kuros konstatēts plaģiāts, saskatāms mēģinājums to slēpt, nebūtiskas redakcionālas vai stilistiskas atšķirības no avotiem, kuri ir izmantoti bakalaura darba rakstīšanā (piemēram, avotā, no kura aizgūts teksts, vietām samainīti teikumi vai aizstāti atsevišķi vārdi). Tas apliecina, ka bakalaura darba rakstīšanas laikā darba autors ir apzinājies savas rīcības nepieļaujamību, savukārt šis apstāklis arī varēja traucēt komisijai plaģiāta savlaicīgā atklāšanā. Vienlaikus tika apsvērts arī varbūtējais nelabticīgais mērķis, ar kādu viens no iesniedzējiem Latvijas Universitātei ziņoja par pieteicēja pieļautajiem pārkāpumiem nobeiguma darbu izstrādāšanā.

[1.7] Komisijas vairākums atzina, ka sasniedzamo mērķu būtiskums prevalē pār pieteicēja tiesību ierobežojumu un tiesiskās noteiktības un stabilitātes nodrošināšanu. Taču, lai tas neradītu sekas attiecībā uz pagātnes notikumiem, ievērojot tiesiskās drošības principu, bakalaura grāds anulējams tikai ar ietekmi uz priekšu.

Komisijas ieskatā plaģiātisms noslēguma darbā ir viens no būtiskākajiem akadēmiskā godīguma noteikumu pārkāpumiem, jo šādā veidā akadēmisko izglītību var iegūt personas, kuras faktiski nav izturējušas noslēguma pārbaudījumu. Vienlaikus komisija uzsver, ka sociālo zinātņu bakalaura grāda atņemšana pieteicējam nevar atstāt ietekmi uz viņam piešķirto maģistra grādu un jurista kvalifikāciju, jo laikā, kad tika pieņemts lēmums par maģistra grāda un jurista kvalifikācijas piešķiršanu, lēmums par bakalaura grāda piešķiršanu bija spēkā, tādēļ komisija uzskata, ka maģistra grāds un jurista kvalifikācija pieteicējam piešķirta tiesiski. Savukārt bakalaura grāda atņemšana pati par sevi nav pamats, lai atceltu arī lēmumu par maģistra grāda un jurista kvalifikācijas piešķiršanu.

[2] Iepazīstoties ar komisijas lēmumu un uzklausot komisijas priekšsēdētājas ziņojumu, kā arī pieteicēja paskaidrojumu, Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Dome (turpmāk – dome) 2021.gada 15.marta sēdē pieņēma sākotnējo lēmumu Nr.20?3/30, ar kuru nolēma apstiprināt komisijas lēmumu un atcelt Juridiskās fakultātes 2008.gada 19.jūnija lēmumu Nr.9 par sociālo zinātņu bakalaura grāda tiesību zinātnē piešķiršanu pieteicējam un anulēt viņam izsniegto diplomu Nr.BD E 1204.

[3] Pieteicējs sākotnējo lēmumu apstrīdēja Latvijas Universitātes rektoram, vienlaikus lūdzot atlīdzināt nemantisko kaitējumu 7 000 *euro* apmērā.
Ar Latvijas Universitātes rektora 2021.gada 13.maija lēmumu Nr.1-13/408 sākotnējais lēmums atstāts spēkā negrozīts, bet pieteicēja iesniegums noraidīts pilnībā.

[4] Nepiekrītot Latvijas Universitātes rektora 2021.gada 13.maija lēmumam Nr.1-13/408 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums), pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par tā atcelšanu, norādot turpmāk minētos argumentus.
[4.1] Pieteicēja 2008.gadā sastādītajā, parakstītajā un aizstāvētajā bakalaura darbā nav konstatējams plaģiātisms, bet ir iespējamas akadēmiska darba nepilnības. Latvijas Universitāte pieteicēja bakalaura darbā konstatēja līdzību 10% apmērā ar 4% no kāda cita, iepriekš rakstīta darba. Citas līdzības konstatētas tikai ar jaunākiem darbiem un tās nevar veidot plaģiātismu.
Atbilstoši Akadēmiskā godīguma vispārējām vadlīnijām plaģiātisms konstatējams tikai tad, ja šī līdzība sasniedz 30% no darba. Ņemot vērā, ka ne komisija, ne Latvijas Universitātes Vienotajā datorizētajā plaģiātisma kontroles sistēmā nekonstatēja pieteicēja bakalaura darbā apjomu, kas pārsniegtu norādītos 30% procentus, nav arī konstatējams pamats pieteicējam nelabvēlīga akta pieņemšanai.
No Latvijas Universitātei iesniegtajiem pierādījumiem redzams, ka pieteicējs pie bakalaura darba izstrādes strādājis patstāvīgi, personīgi vācis materiālus, bieži konsultējies ar darba vadītāju, kas izriet arī no komisijas lēmuma, kurā norādīts, ka nepastāv šaubas, ka pieteicējs bakalaura darbu rakstījis patstāvīgi. Pieteicējs norāda, ka konkrētajā gadījumā var runāt tikai par akadēmiskiem trūkumiem atsauču lietošanā, kam jāatspoguļojas darba akadēmiskajā vērtējumā, nevis plaģiātu kā tādu, kas noved pie ļoti būtiskām un pieteicēja pamattiesības ierobežojošām sekām. Turklāt „plaģiātisms" konstatēts bakalaura darba sadaļā par situācijas faktisko aprakstu, nevis darba autora secinājumu daļā.
Nav nekāda pamata komisijas lēmumā konstatētajam, ka darbs ir atzīstams par plaģiātu, jo darbu pieteicējs ir rakstījis, ievērojot tajā brīdī spēkā esošos Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes metodiskos norādījumus, konsultējoties ar darba vadītāju /pers. E/, tostarp par bakalaura darbā izmantojamo literatūru un atsauču noformēšanu izmantotajiem literatūras avotiem. Turklāt, ņemot vērā, ka bakalaura darba recenzija satur norādi, ka darbā nav plaģiāta pazīmju, pieteicējam nebija nekāda pamata uzskatīt, ka, rakstot savu bakalaura darbu, viņš būtu pieļāvis akadēmiskā godīguma pārkāpumu.
[4.2] Pārsūdzētajā lēmumā pārkāpts Administratīvā procesa likuma 11.pantā nostiprinātais likuma atrunas princips, proti, nelabvēlīga administratīvā akta izdošana pamatošana vienīgi ar vispārīgo Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas 4.punkta normu nav pieļaujama, jo ir jākonstatē, ka „adresāts attiecīgā administratīvā akta izdošanu panācis ar apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu, kukuļošanu, spaidiem, draudiem vai citām prettiesiskām darbībām". Taču ne pēc vienas ārējā normatīvā aktā noteiktas normas šādas darbības pieteicēja rīcībā nav konstatējamas. Turklāt uz šāda nelabvēlīga administratīvā akta pieņemšanas neiespējamību publiski iepriekš norādījušas Latvijas Universitātes amatpersonas.
Kā arī ir pārkāpts Administratīvā procesa likuma 14.[1]pantā noteiktais procesuālā taisnīguma princips. Administratīvajā procesā iestādē piedalījušās personas, kas kā advokāti, vai kuru ģimenes locekļi kā advokāti, pārstāvējuši vai veikuši aizstāvību personai, pēc kuras iesnieguma sākts administratīvais process iestādē un šis personas iesniegums tapis, pēc paša publiski izteiktiem vārdiem, kā daļa no viņa aizstāvības stratēģijas.
[4.3] Nav iespējama tiesiska pieteicēja parakstītā un iesniegtā bakalaura darba pārbaude, jo atbilstoši Latvijas Universitātes iekšējiem normatīviem aktiem, bakalaura darbs tiek iznīcināts piecus gadus pēc tā aizstāvēšanas. Savukārt no neparakstītā elektroniski saglabātā darba nav iespēju pārliecināties, vai tas vēlāk nav ticis modificēts. Pieteicēja ieskatā bakalaura darba pārbaude vairāk kā piecus gadus, kas konkrētajā gadījumā ir 13 gadi, pēc tā aizstāvēšanas tiesiski vairs nav iespējama. Tādējādi, pieņemot pārsūdzēto lēmumu, Latvijas Universitāte ir rīkojusies pretēji samērīguma principam, jo akadēmiskā grāda anulēšana nav pieļaujama bez termiņa ierobežojuma.
Pieteicēja rīcībā ir informācija, ka minētais komisijas lēmums ir pieņemts, izvērtējot apsūdzētā /pers. F/ un viņa uzticības personas /pers. G/ iesniegtos dokumentus, nepārliecinoties par šo dokumentu autentiskumu un to atbilstību oriģināliem. Pieteicējs norāda, ka neviens nav vērtējis tieši to darbu, kuru pieteicējs ir iesniedzis un apliecinājis ar parakstu. Pieteicējs nespēj pēc gandrīz 13 gadiem precīzi atcerēties sava bakalaura darba saturu un ar 100% pārliecību apgalvot, ka komisijā vērtētais darbs ir pieteicēja rakstīts. Šobrīd pieteicēja rīcībā ir tikai *pdf* formāta fails, kurš it kā ir digitāla kopija no Latvijas Universitātes datu bāzē esošas kopijas, un no Dokumentu juridiskā spēka likuma 4.panta izriet, ka tas nav uzskatāms par dokumentu. Minētais fails nesatur elektronisko parakstu un objektīvi nav salīdzināms ar oriģinālu, jo oriģināls ir iznīcināts.
Tādējādi rektora lēmumā ietvertais arguments, ka komisija ir vērtējusi Latvijas Universitātes rīcībā esošo bakalaura darba elektronisko kopiju, ir nepamatots, jo šobrīd nav iespējams pārliecināties par attiecīgā bakalaura darba elektroniskās versijas atbilstību darba oriģinālam. Turklāt nav neviena akta, kas apliecinātu, ka atbildīgais Juridiskās fakultātes lietvedis ir tiešām pārbaudījis un veicis pilnu elektroniskās versijas atbilstības salīdzināšanu. Pieteicējam nav pārliecības, ka Latvijas Universitātes datu bāzē esošais un viņam izsniegtais darbs ir tas, kuru pieteicējs iesniedzis aizstāvēšanai, jo apskatot failu, kuru pārbaudījusi komisija, var secināt, ka fails ir izveidots 2002.gadā - sešus gadus pirms bakalaura darba izstrādes. Līdz ar ko iestādei, lai novērstu jebkādas šaubas par *Dspace* esošā un komisijas izvērtētā darba autentiskumu, bija jāveic faila autentiskuma pārbaudes ekspertīze, lai varētu noskaidrot, kāpēc faila izveides datums ir datēts ar 2002.gadu.
Pieteicējs noliedz komisijas lēmumā norādīto, ka bakalaura darba 18. un 21.lpp. teksts sakrīt ar 2005.gadā aizstāvēta maģistra darba „Probācijas nozīme soda noteikšanā un izpildē" tekstu, jo šim apgalvojumam trūkst jebkādi pierādījumi. Pēc pieteicēja rīcībā esošās informācijas, šāds darbs nav šobrīd atrodams Latvijas Universitātes informācijas sistēmā www.dspace.lu.lv un nav iespējams, ka šāda darba oriģināls būtu bijis pieejams komisijai pieņemot lēmumu, jo saskaņā ar Latvijas Universitātes iekšējiem normatīvajiem aktiem noslēgumu darbu fiziskās papīra versijas tiek iznīcinātas pēc pieciem gadiem.
Tāpat ne komisija, ne dome nav ņēmusi vērā, ka pieteicējs sava bakalaura darba rakstīšanas laikā regulāri konsultējies ar darba vadītāju, ievērojis spēkā esošos Latvijas Universitātes iekšējos normatīvos aktus.
[4.4] Pieteicēja sniegtie paskaidrojumi nav vērtēti objektīvi, jo Latvijas Universitātes bijušajai dekānei /pers. I/, kura šobrīd vairs nepilda Latvijas Universitātes dekāna amata pienākumus, iesniegtajā zibatmiņā saglabātais bakalaura darba melnraksts ar nosaukumu „bakalaurins" ir ar citu darba struktūru, proti, tā satura izklāsts ir atšķirīgs no komisijas izvērtētā, kas vēl vairāk rada pamatu uzskatīt, ka komisija nav vērtējusi tieši to bakalaura darbu, kuru pieteicējs aizstāvēja 2008.gadā.
2020.gada 26.novembrī, kad pieteicēja skaidrojumus uzklausīja komisija, komisijas loceklis /pers. J/ uzdeva pieteicējam jautājumu par zibatmiņas saturu, norādīja, ka neviens no komisijas locekļiem ar tās saturu nav iepazinies pilnībā un nav tās saturu salīdzinājuši ar izvērtētajiem failiem, kuros it kā ir bakalaura darba kopija. Komisija šim skaidrojumam nepievērsa uzmanību, nepārbaudīja to un tajā pašā dienā pieņēma pieteicējam nelabvēlīgu lēmumu, kas tikai apstiprina komisijas ieinteresētību pieteicēja reputācijas graušanā un prettiesiska lēmuma pieņemšanā.
Atbilstoši dekānes /pers. I/ 2021.gada 22.marta atbildei ne komisija, ne dome, pieņemot lēmumus, nav ieguvusi un pārbaudījusi /pers. F/ un /pers. G/ iesniegumiem pievienoto failu autentiskumu, nav pārliecinājušies par reālu šādu failu esamību, failu atbilstību oriģināliem, tādējādi šādu failu uzdošana par plaģiāta avotiem nav tiesiska un pamatota, bet neesot plaģiāta avotiem nav iespējama plaģiāta konstatēšana.
[4.5] Pieteicējs uzskata, ka ir pārkāpts samērīguma princips, kas ne tikai noteikts Administratīvā procesa likumā, bet izriet arī no Latvijas Republikas Satversmes 1.pantā noteiktā tiesiskas valsts principa.
Saskaņā ar Vācijas administratīvajām tiesībām nelabvēlīgu administratīvo aktu par akadēmiskā grāda anulēšanu, var pieņemt tikai piecu gadu laikā pēc tā piešķiršanas, nevis bez termiņa ierobežojuma. Šāds pats termiņš akadēmiskā grāda anulēšanai būtu piemērojams arī konkrētajā gadījumā. Par minēto liecina arī tas, ka Latvijas Universitāte bakalaura darbu iznīcinājusi pēc pieciem gadiem, un tas, ka Latvijas administratīvās tiesības ir atsavinātas no Vācijas administratīvajām tiesībām. Tāpēc specifiskus regulējumus Latvijā neregulētām situācijām var „aizņemties" no Vācijas administratīvajām tiesībām. Neparedzot nekādu termiņu akadēmiskā grāda anulēšanai un to anulējot arī pēc 13 un vēl vairāk gadiem, tiktu pārkāpts samērīguma princips.
Latvijas Universitāte nav ievērojusi arī Administratīvā procesa likuma 6.pantā noteikto vienlīdzības principu. Pieteicējs norāda, ka nevērtējot vismaz nozīmīgu daļu (konkrētajā gadījumā - pat nevienu) no citiem bakalaura darbiem ar metodēm, kuras izmantotas pieteicēja gadījumā, nav iespējams zināt, cik daudzos no šiem citiem bakalaura darbiem būtu konstatējami šādi paši vai līdzīgi trūkumi. Ja nav salīdzināma atskaites punkta, tad Latvijas Universitātes pamatojums, ka pārkāpumi ir būtiski, ir tikai subjektīvs vērtējums, jo par to būtiskumu nav iespējams pārliecināties.
[4.6] Izvērtējot Latvijas Universitātes iekšējos normatīvos aktus un Latvijas Republikā spēkā esošās tiesību normas, aizstāvēta diplomdarba plaģiāta pēcpārbaudi neparedz neviens normatīvais akts. Neviens normatīvais akts neparedz izveidot komisiju jau aizstāvēta diplomdarba pārbaudei.
[4.7] Komisijas darbā ir piedalījušās personas, kuras atrodas interešu konfliktā. /pers. K/, kura zvērināta advokāta birojs īrēja telpas no /pers. F/ un kurš bija pārstāvējis /pers. F/ dažādās tiesvedībās, turklāt pieteikuma sastādīšanas brīdī /pers. K/ strādā /pers. J/ vadītajā advokātu birojā. Tāpat interešu konflikta apstākļos atradās /pers. L/ un /pers. M/, kuri pārstāv vai ir pārstāvējuši politiskās partijas, kurām ir ziedojis /pers. F/ vai ar viņu saistītās personas. Turklāt /pers. L/ ir parakstījis pieteicēja maģistra diplomu un, iespējams, bija viens no pieteicēja diplomdarbu aizstāvēšanas komisijas locekļiem. Tāpat sevi nav atstatījusi /pers. N/, kuras vīrs ir /pers. F/ aizstāvis.

[5] Administratīvajā rajona tiesā 2021.gada 15.jūlijā saņemtajā rakstveida paskaidrojumā Latvijas Universitāte pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā un turpmāk minētajiem argumentiem.
[5.1] Pieteicēja bakalaura darba līdzība 10% apmērā ar 4% no kāda cita, iepriekš rakstīta darba, ir atspoguļota tā procentuāla līdzību daļa, ko spēj identificēt sistēma. Sistēma veic salīdzināšanu tikai ar savā datu bāzē esošiem darbiem, *Google* vai līdzīgos meklētājos esošajiem darbiem. Savukārt meklēšana un plaģiāta analīze citās datu bāzēs, piemēram, Jurista Vārdā rakstu arhīvā vai vietnē www.atlants.lv netiek veikta. Ievērojot minēto, paralēli sistēmas pārbaudēm pieteicēja noslēguma darbus pārbaudīja arī komisija.
[5.2] No komisijas analīzes izriet, ka ievērojama daļa no pieteicēja darba sastāv no citu autoru darbiem, nenorādot, ka darbā izteiktās atziņas nav pieteicēja izpētes rezultāts. Komisija ir secinājusi, ka pieteicējs, izstrādājot bakalaura darbu, būtiski pārkāpis akadēmiskā godīguma principus, un viņa darbs satur plaģiātu. Tāpat komisija atzinusi, ka pieteicēja pieļautie pārkāpumi ir rupji un ir pieļauti lielā apmērā – gandrīz visā darbā, turklāt vairums fragmentos saskatāms mēģinājums slēpt plaģiātu – nebūtiskas redakcionālas vai stilistiskas atšķirības no avotiem, kuri ir izmantoti bakalaura darba rakstīšanā, kas apliecina, ka pieteicējs apzinājās savas rīcības nepieļaujamību, savukārt šis apstāklis arī varēja traucēt plaģiāta savlaicīgā atklāšanā. Ievērojot minēto, nav ticams pieteicēja skaidrojums, ka teksta sakritība, ieskaitot gramatiskās kļūda, ir tikai nejaušība.
[5.3] Plaģiāts Latvijas Universitātē bija definēts gan ar Latvijas Universitātes Senāta 2013.gada 25.februāra lēmumu Nr.287 apstiprinātajos Noteikumos par akadēmisko godīgumu Latvijas Universitātē, gan ar Latvijas Universitātes Senāta 2021.gada 26.aprīļa lēmumu Nr.2-3/48 apstiprinātajos Noteikumos par akadēmisko godīgumu Latvijas Universitātē (apstiprināti jaunā redakcijā). Arī pirms minētajiem Latvijas Universitātes normatīvajiem aktiem, izpratne par plaģiātismu gan Latvijas Universitātes iekšējos normatīvajos aktos, gan citās augstskolās un sabiedrībā kopumā bija

tāda pati.

Savukārt laikā, kad pieteicējs aizstāvēja bakalaura darbu, bija spēkā Latvijas Universitātes 2004.gada 31.maijā apstiprinātie Latvijas Universitātes Iekšējās kārtības noteikumi studējošiem, kuru 4.7.apakšpunkts noteica studējošā pienākumu nepieļaut plaģiātismu studiju darbā, bet minēto noteikumu 1.2.apakšpunktā plaģiāts definēts kā citas personas izteikto vai uzrakstīto domu, izgudrojumu vai atklājumu tālāka paušana savā vārdā, tas ir, nosaucot tos par saviem.

[5.4] Saskaņā ar Latvijas Universitātes 2006.gada 4.jūlija rīkojuma Nr.180 „Par noslēguma darbu izstrādes un aizstāvēšanas kārtību" 5.3.punktu noslēguma darbus studenti sagatavo divos iesietos datorizdrukas eksemplāros un elektroniskas kopijas veidā.

Šaubu gadījumā par to, vai noslēguma darbs elektroniskā formātā ir pieteicēja autordarbs, pieteicējam bija tiesības uzrādīt sava darba eksemplāru un salīdzināt ar elektronisko formātu, pārbaudot, vai elektroniskā darba formāts nav modificēts, taču pieteicējs to nav darījis.

[5.5] Administratīvā procesa likuma 85. un 86.pants satur patstāvīgus, ar citām tiesību normām nesaistītus administratīvā akta atcelšanas pamatus.

[5.6] Pieteicēja apgalvojums, ka administratīvajā aktā trūkt likumiskā pamatojuma nav patiess. Lēmumu par bakalaura un maģistra grādu piešķiršanu pieņem komisija, bet apstiprina fakultātes dome. Domes lēmumā ir ietverta nepārprotama norāde uz komisijas lēmumu, kurā sniegts izvērsts pamatojums lēmuma par bakalaura grāda anulēšanu. Šis lēmums ir pievienots arī domes lēmuma pielikumā un pieteicējam ir nosūtīts un zināms.

[5.7] Pieteicēja apsvērumi paši par sevi nenorāda uz interešu konfliktu noslēguma pārbaudījuma komisijas locekļu darbībā. Turklāt noslēguma pārbaudījuma komisijas sēdē pieteicējs, zinādams par pieteikumā norādītajiem komisijas locekļiem, kuri, pieteicējaprāt, atrodas interešu konfliktā, neizteica noraidījumu nevienam no tiem un nenorādīja uz iespējamo interešu konfliktu.

[5.8] Pēc Latvijas Universitātes Informācijas tehnoloģiju departamenta veiktās izpētes, arhīva sistēmas izraksts no Latvijas Universitātes informācijas sistēmas LUIS apliecina, ka sistēmā noslēguma darbus ir ievietojis pieteicējs ar sev piešķirto LUIS lietotājvārdu un paroli. Pēc sistēmas ieraksta pieteicēja darbs augšupielādēts 2008.gada 13.jūnijā plkst. 15:52. Faila augšupielādi akceptējis atbildīgais lietvedis fakultātē. Pēc sistēmas izraksta var secināt, ka kopš noslēguma darba faila augšupielādes un apstiprināšanas ar noslēguma darbu nekādas darbības netika veiktas. Vienlaikus norādāms, ka pēc lietveža akcepta sistēmā augšupielādēto failu students vairs nevar mainīt, kā arī lietvedis vairs nevar noņemt savu akceptu.

[5.9] Tika vērtēta pārsūdzētā lēmuma izdošanas lietderība saskaņā ar Administratīvā akta 66.pantu. Tika identificēti divi mērķi: nodrošināt akadēmisko godīgumu (kura leģitīmais mērķis savukārt ir atbilstoša diplomu zināšanu līmeņa garantēšana) un sabiedrības uzticēšanos akadēmiskā grāda iegūšanas tiesiskumam.

Tika konstatēts, ka ar bakalaura grāda anulēšanu šie mērķi ir sasniedzami, jo lēmums novērš prettiesisku situāciju, ka bakalaura grādu ir ieguvusi persona, kuras izstrādātais bakalaura darbs ir plaģiāts. Lēmums nodrošina, ka iestājas sekas par akadēmiskā godīguma pienākuma neievērošanu. Tāpat tam būtu arī preventīva nozīme, proti, atturēt citus studējošos no līdzīgu pārkāpumu izdarīšanas.

Apsverot administratīvā akta vajadzību, proti, vai minētos mērķus nav iespējams sasniegt ar mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, tika apspriesti vairāki iespējamie līdzekļi, tostarp, vai mērķis nav sasniegts jau ar šīs lietas ierosināšanu un izskatīšanu. Tāpat tika apspriests, vai bakalaura grāds būtu anulējams no tā piešķiršanas brīža vai tikai uz priekšu. Visbeidzot tika apsvērta grāda anulēšanas atbilstība, savstarpēji izsverot pieteicēja tiesību ierobežojumu, sasniedzamo mērķu nozīmīgumu iepretim tiesiskās drošības (tiesiskās noteiktības un stabilitātes) principam, arī to, vai plaģiātu bija iespējams konstatēt jau bakalaura darba izstrādāšanas un aizstāvēšanas laikā. Tika ņemts vērā, ka pieļautie pārkāpumi ir rupji un pieļauti lielā mērā – gandrīz visā darbā. Turklāt vairums fragmentos, kuros konstatēts plaģiāts, saskatāms mēģinājums to slēpt. Komisija secināja, ka sasniedzamo mērķu būtiskums prevalē par pieteicēju tiesību ierobežojumu un tiesiskās noteiktības un stabilitātes nodrošināšanu. Taču, lai tas neradītu sekas attiecībā uz pagātnes notikumiem, ievērojot tiesiskās drošības principu, bakalaura grāds anulējams tikai ar ietekmi uz priekšu.

[5.10] Saskaņā ar Augstskolu likuma 15.panta pirmo daļu un Latvijas Universitātes Satversmes 5.6.punkta 5.apakšpunktu, Latvijas Universitātes Senāts ir koleģiāla institūcija, kura ir apstiprinājusi Nolikumu par noslēguma pārbaudījumiem Latvijas Universitātē un tai ir tiesības apstiprināt kārtību un noteikumus, kuri regulē Latvijas Universitātes, tajā skaitā noslēguma pārbaudījumu organizēšanas, norises un vērtēšanas kārtību.

[6] Tiesas sēdē pieteicējs pieteikumu uzturēja, pamatojoties uz pieteikumā norādītajiem argumentiem.

Tiesas sēdē Latvijas Universitātes pilnvarotie pārstāvji pieteikumu neatzina, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā un rakstveida paskaidrojumos norādītajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[7] Tiesa, noklausījusies lietas dalībnieku tiesas sēdē sniegtos paskaidrojumus un izvērtējusi tos kopsakarā ar lietas apstākļiem un lietā esošajiem pierādījumiem, secina, ka pieteikums ir apmierināms turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

[8] Pieteicējs uzskata, ka Latvijas Universitātei nav tiesiska pamata atcelt lēmumu par bakalaura grāda piešķiršanu un anulēt izsniegto diplomu, jo ārējie normatīvie akti šādu iespēju neparedz. Ievērojot to, ka šis pieteicēja arguments ir vērsts uz pārsūdzētā lēmuma juridiskā pamata apšaubīšanu, tiesa visupirms pievērsīsies šī argumenta izvērtēšanai.

Latvijas augstākās izglītības likumdošanā nav atrunāts, kas ir plaģiāts un kas uzskatāms par plaģiāta darbību, kā arī nav norādīts, kādas sankcijas piemērojamas plaģiāta situācijās. Tādējādi plaģiāta problēmas risināšana notiek institucionālā līmenī pēc augstskolu iniciatīvas, iestrādājot norādes uz augstskolu ekspektācijām studentu akadēmiskai uzvedībai un arī norādes uz tās neievērošanas sekām iekšējos normatīvajos dokumentos: iekšējās kārtības noteikumos un studiju nolikumos, tāpat pozīcija tiek formulēta ētikas kodeksos (sk. *Sudmale S. Kompleksas plaģiāta ierobežošanas nepieciešamība Latvijas augstskolās jeb noklusētais par plaģiātu. Jurista Vārds, 31.05.2016., Nr.22 (925), 11.-17.lpp.*). Tādējādi Latvijas augstākās izglītības tiesiskajā regulējumā jeb speciālajās tiesību normās nav ietverts regulējums gadījumiem, kad gala noslēguma darbos tiek konstatēts plaģiāts.

Gadījumā, kad nav speciāla tiesiska regulējuma, ir jāpiemēro tiesību normas, kas ir attiecināms uz visiem administratīvajiem aktiem. Ņemot vērā, ka lēmums par bakalaura grāda piešķiršanu ir administratīvs akts, par ko lietā nav strīda, lietā ir piemērojams Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas 4.punkts, kas noteic, ka adresātam labvēlīgu prettiesisku administratīvo aktu var atcelt, ja adresāts attiecīgā administratīvā akta izdošanu panācis ar prettiesiskām darbībām. Šādā gadījumā iestāde izvērtē adresāta veikto darbību prettiesiskumu un atceļ šo administratīvo aktu ar tā izdošanas dienu.

Tādējādi tiesa secina, ka Administratīvā procesa likums kā ārējs normatīvs akts paredz Latvijas Universitātei iespēju atcelt labvēlīgu prettiesisku administratīvo aktu, līdz ar to tiesa atzīst, ka pieteicēja pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu. Ievērojot minēto, tiesa noraida kā nepamatotu pieteicēja argumentu, ka nav tiesiska pamata atcelt viņam piešķirto sociālo zinātņu bakalaura grādu tiesību zinātnē un anulēt izsniegto diplomu, jo ārējie normatīvie akti šādu iespēju neparedz.

[9] Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas 4.punkts noteic, ka adresātam labvēlīgu prettiesisku administratīvo aktu var atcelt, ja adresāts attiecīgā administratīvā akta izdošanu panācis ar apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu, kukuļošanu, spaidiem, draudiem vai citām prettiesiskām darbībām.

Juridiskajā literatūrā norādīts, ka Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas 4.punktā darbību uzskaitījums nav izsmeļošs. Ja iestāde norāda kādu citu darbību, tai ir jāpierāda, ka tā ir prettiesiska (sk. *J.Briede. 86.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Dr.iur. J.Briedes zinātniskajā redakcijā. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 863.lpp*).

Izvērtējot pārsūdzētā lēmuma saturu, tiesa konstatē, ka par pamatu pieteicējam piešķirtā sociālo zinātņu bakalaura grāda tiesību zinātnē atcelšanai un izsniegtā diploma anulēšanai bija komisijas atklātais plaģiāts pieteicēja bakalaura darbā. Līdz ar to ir vērtējams, vai plaģiāts ir uzskatāms par citām prettiesiskām darbībām Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas 4.punkta izpratnē.

Ņemot vērā, ka tiesību normas nenoteic plaģiāta legāldefīnīciju, tiesa ņem vērā tiesu praksē sniegto plaģiāta skaidrojumu, proti, ka plaģiāts, ko sauc arī par literāru zādzību, ir sabiedriski bīstams un rupjš autortiesību pārkāpums, kas liecina par labu tikumu trūkumu tā veicējam (sk. *Senāta 2009.gada 6.oktobra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKC-1012/2009 7.punktu*). Tāpat tiesa konstatē, ka plaģiātisma jēdziens ir ietverts Latvijas Universitātes iekšējās kārtības noteikumos studējošajiem (apstiprināts 2004.gada 31.maijā Senāta sēdē ar lēmumu Nr.258) 1.2.apakšpunktā, kas noteic, ka plaģiātisms ir citas personas izteikto vai uzrakstīto domu, izgudrojumu vai atklājumu tālāka paušana savā vārdā, tas ir, nosaucot tos par saviem (*lietas 2.sējuma 24.-27.lapa*). Turklāt minēto noteikumu 4.7.apakšpunkts nosaka, ka studējošā pienākums ir nepieļaut plaģiātismu studiju darbā.

Ievērojot iepriekš aplūkotās plaģiāta definīcijas, kas skaidri norāda uz plaģiāta prettiesisko raksturu, tiesa uzskata, ka par „citām prettiesiskām darbībām" Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas 4.punktā izpratnē acīmredzami ir uzskatāma arī personas izteiktu vai uzrakstītu domu uzdošana par savējām, nenorādot atsauci uz patieso autoru jeb plaģiāts, lai tādējādi panāktu sociālo zinātņu bakalaura grāda tiesību zinātnē piešķiršanu un diploma izsniegšanu.

Ņemot vērā minēto, tiesa pārbaudīs, vai pieteicējs attiecīgā administratīvā akta izdošanu tik tiešām bija panācis ar prettiesiskām darbībām, proti, vai komisija pamatoti pieteicēja bakalaura darbā ir konstatējusi plaģiātu.

[10] Tiesa vispirms izvērtēs pieteicēja argumentu par to, ka viņa bakalaura darba drukātā versija atšķiras no bakalaura darba elektroniskās versijas, kuru vērtēja komisija, jo minētais arguments var ietekmēt tiesas vērtējumu par lietā pārbaudāmā pieteicēja bakalaura darba autentiskumu.

Proti, pieteicējs apšauba, ka komisijas izvērtētais pieteicēja bakalaura darbs elektroniskā formātā atbilst pieteicēja iesniegtajam un 2008.gadā aizstāvētajam bakalaura darbam drukātā formātā. Pieteicējs norāda, ka no neparakstītā elektroniski saglabātā darba nav iespēju pārliecināties, vai tas vēlāk nav ticis modificēts. Neviens nav vērtējis tieši to darbu, kuru pieteicējs ir iesniedzis un apliecinājis ar parakstu, jo tas tika iznīcināts. Pieteicējs nespēj pēc gandrīz 13 gadiem precīzi atcerēties sava bakalaura darba saturu un ar 100% pārliecību apgalvot, ka komisijā vērtētais darbs ir pieteicēja rakstīts. Šobrīd pieteicēja rīcībā ir tikai *pdf* formāta fails, kurš it kā ir digitāla kopija no Latvijas Universitātes datu bāzē esošās kopijas, un no Dokumentu juridiskā spēka likuma 4.panta izriet, ka tas nav uzskatāms par dokumentu. Minētais fails nesatur elektronisko parakstu un objektīvi nav salīdzināms ar oriģinālu, jo oriģināls ir iznīcināts. Turklāt nav neviena akta, kas apliecinātu, ka atbildīgais Juridiskās fakultātes lietvedis ir tiešām pārbaudījis un veicis pilnu elektroniskās versijas atbilstības salīdzināšanu. Apskatot failu, kuru pārbaudījusi komisija, var secināt, ka fails ir izveidots 2002.gadā – sešus gadus pirms bakalaura darba izstrādes. Līdz ar to iestādei, lai novērstu jebkādas šaubas par *Dspace* esošā un komisijas izvērtētā darba autentiskumu, bija jāveic faila autentiskuma pārbaudes ekspertīze, lai varētu noskaidrot, kāpēc faila izveides datums ir datēts ar 2002.gadu.

Tiesas sēdē pieteicējs papildus paskaidroja, ka Latvijas Universitāte nav saņēmusi pieteicēja piekrišanu viņa darba publicēšanai trešajām personām. Latvijas Universitāte neļāva pieteicējam iepazīties ar trauksmes cēlēja iesniegumu, līdz ar to pieteicēja iespējas aizstāvēties bija ierobežotas. Pieteicējs nevar gūt pārliecību par to, ka darba elektroniskā versija nav modificēta, jo tas ir viegli izdarāms un šīs manipulācijas nav izsekojamas. Turklāt Latvijas Universitātes norādītais, ka darbs tiek glabāts, lai apliecinātu, ka tas ir aizstāvēts, neiztur kritiku, jo universitātes absolvēšanu apliecina

pieteicējam izsniegtais diploms, turklāt tas ir pretēji Vispārīgās datu aizsardzības regulas nosacījumiem, kas pieprasa pieteicēja piekrišanu datu apstrādei un glabāšanai. Tā kā pieteicēja bakalaura darba oriģināls ir iznīcināts, būtu saprātīgi prezumēt, ka arī tā apstrīdēšanas termiņš ir beidzies, līdz ar to Latvijas Universitātei nebija tiesības veikt pārbaudi.

Savukārt Latvijas Universitāte paskaidrojumā norāda, ka ar Latvijas Universitātes 2006.gada 4.jūlija rīkojumu Nr.180 „Par noslēguma darba izstrādes un aizstāvēšanas kārtību" apstiprinātās noslēguma darbu izstrādāšanas un aizstāvēšanas kārtības 5.3.punktu noslēguma darbus studenti sagatavo divos iesietos datorizdrukas eksemplāros un elektroniskās kopijas veidā. Cietajos vākos iesietais eksemplārs pēc darba aizstāvēšanas tiek uzglabāts saskaņā ar Latvijas Universitātes lietu nomenklatūru, otrs eksemplārs – atdots studentam, elektroniskā kopija tiek arhivēta Latvijas Universitātes noteiktajā kārtībā. Līdz ar to pieteicējam šaubu gadījumā par to, vai noslēguma darbs *pdf* formātā ir pieteicēja autordarbs, bija tiesības uzrādīt sava darba eksemplāru un salīdzināt ar *pdf* formātu, taču pieteicējs to nav darījis.

[10.1] Kā pirmajam argumentam tiesa pievērsīsies pieteicēja norādītajam par darba augšupielādi Latvijas Universitātes elektroniskajā sistēmā. Pieteikumā pieteicējs uzsver, ka neatceras, ka pats būtu diplomdarbu augšupielādējis Latvijas Universitātes Informatīvajā sistēmā (turpmāk – LUIS), bet bakalaura darba *pdf* kopiju iesniedza disketē kopā ar iesietu bakalaura darba eksemplāru Latvijas Universitātes Juridiskās Fakultātes Krimināltiesiskajā katedrā atbilstoši tobrīd spēkā esošajiem metodiskajiem norīdījumiem.

Pārbaudot universitātes iekšējos noteikumus, kas bija spēkā pieteicēja bakalaura darba aizstāvēšanas laikā, tiesa konstatē, ka Latvijas Universitātes 2006.gada 5.maija rīkojuma „Par noslēguma darbu elektronisko versiju iesniegšanas, glabāšanas un pieejas kārtību" Nr.1/114 (turpmāk – Rīkojums Nr.1/114) 1.punkts noteica, ka aizstāvēšanai pielaistos noslēguma darbus studējošie sagatavo un iesniedz divos iesietos datorizdrukas eksemplāros un vienas elektroniskās kopijas veidā (*lietas 5.sējuma 19.-20.lapa*). Tātad nav pamata apšaubīt, ka 2008.gadā pieteicējam bija jāiesniedz savs bakalaura darbs gan divos iesietos datorizdrukas eksemplāros, gan vienas elektroniskas kopijas veidā.

Rīkojuma Nr.1/114 3.punkts nosaka, ka noslēguma darba elektronisko kopiju studējošais konvertē *pdf* formātā un augšupielādē LUIS, izmantojot LANET piešķirto paroli. Tiesa konstatē, ka Latvijas Universitāte 2021.gada 16.marta atbildes vēstulē Nr.20-13-42 (*lietas 1.sējuma 136.-137.lapa*) pieteicējam norādīja, ka Informācijas tehnoloģiju departaments ir apstiprinājis to, ka pieteicējs ir lejupielādējis savu bakalaura darbu LUIS sistēmā ar sev piešķirto lietotājvārdu (uc05001) un paroli, turklāt to varēja izdarīt tikai un vienīgi pats students. Faila ielādi ir akceptējis atbildīgais lietvedis fakultātē. To, ka darbs atbilst izdrukātajam eksemplāram, ar parakstu apstiprina pats darba autors. Pēc sistēmas izraksta secināts, ka kopš noslēguma darba faila ielādes un apstiprināšanas, ar to nekādas turpmākas darbības nav veiktas.

No iepriekš minētā tiesa secina, ka pieteicējs pats ir veicis sava bakalaura darba elektroniskās versijas *pdf* formāta augšupielādi LUIS, turklāt ar savu parakstu apliecinājis elektroniskās versijas atbilstību drukātajai darba versijai, kā arī elektroniskās versijas atbilstību drukātajai darba versijai ir pārbaudījis un akceptējis fakultātes atbildīgais lietvedis. Apstāklis, ka pieteicējs neatceras pirms 13 gadiem veiktās darbības, proti, bakalaura darba augšupielādes faktu LUIS, nenozīmē, ka pieteicējs to nebija darījis. Tiesai nav pamata apšaubīt Informācijas tehnoloģiju departamenta sniegtās informācijas ticamību, kas nepārprotami apliecina, ka pieteicējs bija augšupielādējis savu bakalaura darbu LUIS ar sev piešķirto lietotājvārdu un paroli.

Tiesa atzīst par pamatotu Latvijas Universitātes argumentu, ka sistēmā noslēguma darbus var ielādēt tikai un vienīgi pats students ar sev piešķirto lietotājvārdu un paroli un students pats atbild par visām darbībā, kas veiktas ar viņam piešķirto lietotājvārdu un paroli arī gadījumos, ja students to būtu nodevis kādam citam lietošanā (*lietas 2.sējuma 13.-22.lapa*). Tādējādi, tieši pats students ir atbildīgs par Rīkojuma Nr.1/114 3.punktā ietvertā pienākuma izpildi, ievadot savus elektroniskās identifikācijas datus, ar mērķi augšuplādēt savu gala noslēguma darbu sistēmā. Turklāt nevienam citam bez studējošā piekrišanas nav nedz tiesību, nedz tiesiskas iespējas piekļūt studentam individuāli piešķirtajiem autentifikācijas datiem.

Ievērojot minēto, tiesai nav pamata apšaubīt, ka komisijas pārbaudītais pieteicēja bakalaura darbs ir tieši tā pieteicēja bakalaura darba elektroniskā kopija, ko pieteicējs pats ar sev piešķirto lietotājvārdu un paroli bija augšupielādējis LUIS.

[10.2] Pieteicējs norāda, ka pieteicējam nav pārliecības par to, ka kāds nav mainījis viņa iesniegtā bakalaura darba elektroniskās kopijas saturu pēc tās iesniegšanas, kas, pieteicēja ieskatā, ir viegli izdarāms.

Rīkojuma Nr.1/114 9.punkts noteic, ka pieņemot noslēguma darbu, dekāna norīkotais darbinieks pārbauda vai tā elektroniskā kopija ir ievietota LUIS, reģistrē aizstāvēšanas datumu un izsniedz studējošam aizpildīt un parakstīt noslēguma darba reģistrācijas lapu (izdruku no LUIS).

No Latvijas Universitātes 2021.gada 16.marta atbildes vēstules Nr.20-13-42 (*lietas 1.sējuma 136.-137.lapa*) izriet, ka pieteicēja veikto bakalaura darba faila lejupielādi apstiprināja Latvijas Universitātes atbildīgais lietvedis. Savukārt pēc lietveža akcepta sistēmā lejuplādētos failus (noslēguma darbus) izmainīt vairs nevar, arī lietveža akceptu noņemt nevar. Tādējādi, atbilstoši sistēmas izrakstam, kopš pieteicēja noslēguma darba faila ielādes un apstiprināšanas, ar to nekādas turpmākas darbības nav veiktas.

Izvērtējot Latvijas Universitātes sniegto skaidrojumu, tiesai nav pamata to apšaubīt. Savukārt pieteicēja argumenti ir vispārīgi un nekonkrēti. Līdz ar to tiesa nekonstatē pamatu secinājumam, ka pieteicēja iesniegtā bakalaura darba elektroniskās kopijas saturs pēc darba iesniegšanas varētu būt mainīts.

Tiesa noraida kā nepamatotu arī pieteicēja argumentu par akta nepieciešamību, kas apliecinātu, ka atbildīgais Juridiskās fakultātes lietvedis ir tiešām pārbaudījis un veicis pilnu elektroniskās versijas atbilstības salīdzināšanu, jo lietvedis saskaņā ar darba līgumu un Latvijas Universitātes iekšējiem noteikumiem pilda savus darba pienākumus un to apstiprināšanai nav papildus nepieciešama akta sastādīšana.

Apkopojot minēto, tiesa secina, ka komisijas pārbaudītā pieteicēja bakalaura darba elektroniskā versija pilnībā atbilda datorizdrukas formātā sagatavotajam darbam, jo to ar savu parakstu ir apliecinājis gan pats pieteicējs, gan atbildīgais Juridiskās fakultātes lietvedis. Līdz ar to noraidāms ir arī pieteicēja arguments, ka komisijas pārbaudītais fails ir izveidots 2002.gadā un tā saturs neatbilst pieteicēja bakalaura darba gala rezultātam.

[10.3] Pieteicējs uzskata, ka komisija nav vērtējusi tieši to darbu (drukāto eksemplāru), kuru pieteicējs ir iesniedzis un apliecinājis ar parakstu, jo tas tika iznīcināts, tādējādi akcentējot, ka iesniegtajam bakalaura darbam ir tikai viens datorizdrukas eksemplārs, kurš tika iznīcināts pēc pieciem gadiem.

Tiesa minēto pieteicēja argumentu noraida kā nepamatotu, jo no Rīkojuma Nr.1/114 1.punkta izriet, ka pieteicējam savs bakalaura darbs bija jāiesniedz divos iesietos datorizdrukas eksemplāros, kā arī vienas elektroniskas kopijas veidā. Savukārt, kā to tiesas sēdē norādīja Latvijas Universitātes pilnvarotie pārstāvji, viens no iesietajiem un iesniegtajiem datorizdrukas eksemplāriem pēc tam tiek atdots studentam. Tādējādi Latvijas Universitātes iznīcinātais pieteicēja bakalaura darba datorizdrukas eksemplārs nebija vienīgais.

Līdz ar to tiesa secina, ka gadījumā, ja pieteicējam bija šaubas par viņa bakalaura darba elektroniskās kopijas satura īstumu, pieteicējam bija iespēja komisijai uzrādīt savu bakalaura darba datorizdrukas eksemplāru, kuru pieteicējam nebija pienākuma iznīcināt. Tomēr pieteicējs to nav darījis, kā arī nav norādījis uz iemesliem, kādēļ savu bakalaura darba datorizdrukas eksemplāru nebija iesniedzis komisijai salīdzināšanai.

[10.4] Pieteicējs norāda, ka Latvijas Universitāte nav saņēmusi viņa piekrišanu bakalaura darba publicēšanai trešajām personām.

No Rīkojuma Nr.1/114 10.punkta izriet, ka studējošais noslēguma darba reģistrācijas lapā ar parakstu apliecina elektroniskās kopijas atbilstību iesniegtajām izdrukām un piekrišanu vai aizliegumu darba publiskošanai Latvijas Universitātes Noslēguma darbu datu bāzē.

Tādējādi tiesa secina, ka ir paredzēta noteikta kārtība, kādā studējošais var piekrist vai aizliegt sava darba publiskošanu Latvijas Universitātes Noslēguma darbu datu bāzē, proti, studējošais to norāda noslēguma darba reģistrācijas lapā. Pieteicējs nav norādījis, ka viņam noslēguma darba reģistrācijas lapa nebūtu izsniegta vai pieteicējs to nav aizpildījis un parakstījis. Lai gan pieteicējs savu bakalaura darba reģistrācijas lapas eksemplāru nav iesniedzis, tiesai nav pamata apšaubīt, ka Latvijas Universitāte ir rīkojusies atbilstoši Rīkojuma Nr.1/114 10.punktā noteiktajam un pieteicēja parakstītajā darba reģistrācijas lapā norādītajam, ko pieteicējs aizpildīja, iesniedzot divus sava bakalaura darba datorizdrukas eksemplārus un vienu elektronisko kopiju. Ievērojot minēto, tiesa secina, ka Latvijas Universitāte ar pieteicēja bakalaura darba publiskošanu ir rīkojusies atbilstoši darba reģistrācijas lapā norādītajam par piekrišanu bakalaura darba publiskošanai Latvijas Universitātes Noslēguma darbu datu bāzē. Līdz ar to minētais pieteicēja arguments ir noraidāms.

Tiesa noraida kā nepamatotu arī pieteicēja atsauci uz Dokumentu juridiskā spēka likumu, jo minētais normatīvais akts stājās spēkā pēc pieteicēja bakalaura darba lejupielādes, tādējādi minētajā likumā noteiktās prasības nav attiecināmas uz pieteicēja bakalaura darba elektronisko kopiju.

[10.5] Ievērojot visu iepriekš minēto, tiesa atzīst par nepamatotām pieteicēja šaubas par bakalaura darba elektroniskās kopijas atbilstību pieteicēja datorizdrukas eksemplārā iesniegtajam un 2008.gadā aizstāvētajam bakalaura darbam. Tiesa atzīst, ka komisija pārbaudei varēja izmantot pieteicēja bakalaura darba elektronisko kopiju, jo tam ir jābūt identiskam ar pieteicēja bakalaura darba datorizdrukas eksemplāru.

[11] Pieteicējs uzskata, ka lēmuma pieņemšanā par pārbaudes uzsākšanu bija iesaistītas personas, kuras atradās interešu konfliktā, kā arī turpmākajā procesā bija iesaistītas virkne personu, kas bija saistīti ar /pers. F/. Pieteikumā norādīts, ka /pers. K/ zvērināta advokāta birojs īrēja telpas no /pers. F/ un /pers. K/ pārstāvēja /pers. F/ dažādās tiesvedībās. Turklāt uz pieteikuma sastādīšanas brīdi viņš strādāja /pers. J/ vadītajā advokātu birojā. Tāpat interešu konflikta apstākļos atradās /pers. L/ un /pers. M/, kuri pārstāv vai ir pārstāvējuši politiskās partijas, kurām ir ziedojis /pers. F/ vai ar viņu saistītās personas. /pers. L/ ir parakstījis pieteicēja maģistra diplomu un, iespējams, bija viens no pieteicēja diplomdarbu aizstāvēšanas komisijas locekļiem. Tāpat sevi nav atstatījusi /pers. N/, kuras vīrs ir /pers. F/ aizstāvis. Tādējādi procesā iestādē piedalījās personas, kas kā advokāti vai kuru ģimenes locekļi kā advokāti pārstāvējuši vai veikuši aizstāvību apsūdzētajam /pers. F/, kurš publiski apstiprināja, ka ir ieinteresēts šajā procesā.

Latvijas Universitāte savukārt norāda, ka pieteicēja minētie argumenti paši par sevi nenorāda uz interešu konfliktu komisijas locekļu darbībā. Zināmams par minētajiem apstākļiem, pieteicējs komisijas sēdē neizteica noraidījumu ne kādam no iepriekš minētajiem komisijas locekļiem, ne kādam citam komisijas loceklim, kā arī nenorādīja uz iespējamo interešu konfliktu. Latvijas Universitāte norāda, ka komisija ir koleģiāla institūcija un tā lēmumu pieņēma ar klātesošo balsu vairākumu. Komisijas pirmajā sēdē piedalījās deviņi komisijas locekļi, otrajā sēdē – desmit. Komisijas lēmumu apstiprināja Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes dome sēdē, kurā piedalījās astoņpadsmit locekļi, kuri iepazinās ar komisijas lēmumu, uzklausīja komisijas priekšsēdētāja ziņojumu, pieteicēja paskaidrojumus un aizklātā balsojumā vienbalsīgi nolēma apstiprināt komisijas lēmumu.

No komisijas sēžu protokoliem un lēmuma tiesa konstatē, ka /pers. N/ nav piedalījusies ne komisijas sēdēs, ne lēmuma pieņemšanā (*lietas 1.sējuma 31.-33., 52.-53., 55.-56.lapa*). Turklāt no Latvijas Universitātes 2021.gada 16.marta atbildes vēstules Nr.20-13-42 izriet, ka nolūkā mazināt jebkādas šaubas 2021.gada 22.februāra domes sēdē /pers. N/ nepiedalījās, kā arī informēja, ka nolūkā novērst jebkādu iespēju apšaubīt domnieku neieinteresētību konkrētā jautājuma lemšanā, personisku iemeslu dēļ sēdēs, kurās tiks skatīts jautājums par pieteicēja noslēguma darbiem, nepiedalīsies (*lietas 1.sējuma 136.-137.lapa*). No minētās vēstules izriet, ka /pers. N/ nav piedalījusies arī sākotnējā lēmuma pieņemšanā. Ievērojot minēto, tiesa secina, ka /pers. N/ nav piedalījusies lēmumu pieņemšanā saistībā ar pieteicēju, līdz ar to ir noraidāms pieteicēja arguments par /pers. N/ atrašanos interešu konfliktā.

Vienlaikus tiesa konstatē, ka /pers. K/ piedalījās komisijas lēmuma pieņemšanā (*lietas 1.sējuma 31.-33.lapa*), savukārt /pers. L/ un /pers. M/ piedalījās Juridiskās fakultātes domes sēdē, kurā tika izskatīts komisijas lēmums (*lietas 4.sējuma 217.-222.lapa*). Pieteicēja ieskatā minētās personas atradās interešu konfliktā, jo katram no viņiem ir zināma saistība ar /pers. F/.

Pārbaudot minēto pieteicēja argumentu, tiesa konstatē, ka /pers. K/ ir zvērināts advokāts (sk. *https://www.advokatura.lv/lv/search-lawyers?search_api_fulltext=Erlens&search_api_fulltext_1=&search_api_fulltext_2=*).

Saskaņā ar Advokatūras likuma 7.pantu advokātus nedrīkst identificēt ar viņu klientiem vai klientu lietām sakarā ar advokātu profesionālo pienākumu pildīšanu.

Ievērojot minētajā tiesību normā noteikto, tiesa vērš pieteicēja uzmanību, ka /pers. K/ kā zvērināta advokāta profesionālā darbība, pārstāvot /pers. F/ dažādās tiesvedībās, kā arī viņa praktizēšanas vieta nevar būt par pamatu identificēt viņu ar konkrēto klientu, lai tādējādi apšaubītu viņa objektivitāti citu pienākumu pildīšanā.

No publiski pieejamas informācijas (sk. *https://info.knab.gov.lv/lv/db/ziedojumi?party_id=&type_id=&donator=M%C4%81ris+Spr%C5%ABds&date_from=&date_to=&amount_from=&amount_to=&search=Mekl%C4%93t&order=&dir=&recordsPerPage=500*) tiesa konstatē, ka /pers. F/ ir reģistrēts kā ziedotājs dažādām politiskām partijām laika periodā no 2010. līdz 2014.gadam, tostarp arī partijām, kurās savulaik darbojās /pers. L/ un /pers. M/. Tomēr, ņemot vērā, ka /pers. F/ pēdējie ziedojumi politiskajām partijām veikti 2014.gadā, kā arī to, ka /pers. F/, visticamāk, nebija vienīgais attiecīgās politiskās partijas ziedotājs, tiesas ieskatā ir maz ticams, ka minētais apstāklis varētu ietekmēt /pers. L/ un /pers. M/ objektivitāti lēmuma pieņemšanā saistībā ar pieteicēju 2020.gadā.

Pieteicējs nav paskaidrojis, kā apstāklis, ka /pers. L/ ir parakstījis pieteicēja maģistra diplomu un, iespējams, bija viens no pieteicēja diplomdarbu aizstāvēšanas komisijas locekļiem, var ietekmēt viņa objektivitāti izskatot jautājumu par pieteicēja bakalaura darbā pieļauto plaģiātu. Tiesa minētajā apstākļu izklāstā /pers. L/ ieinteresētību nekonstatē.

Latvijas Universitātes atbildes vēstulē Nr.1-13/416 uz pieteicēja 2021.gada 4.maija iesniegumu norādīts, ka izvēloties komisijas locekļus, Latvijas Universitātes rīcībā nav informācijas, kas norādītu uz konkrētu komisijas locekļu interešu konfliktu. Vienīgā komisijas locekle, kas lūdza īpaši izvērtēt pieļaujamību piedalīties pieteicēja darba vērtēšanā, bija docente /pers. O/ (noslēguma darba vadītāja), kura darba pārbaudē nepiedalījās (*lietas 1.sējuma 178.-180.lapa*).

No 2020.gada 26.novembra komisijas sēdes protokola Nr.2 izriet, ka pieteicējs sēdes sākumā tika iepazīstināts ar komisijas locekļiem (*lietas 1.sējuma. 55.-57.lapa*), taču nebija ziņojis par šaubām attiecībā par kāda komisijas locekļa objektivitāti. Tiesas ieskatā, personai, kurai rodas šaubas par lēmuma pieņēmēju objektivitāti pēc iespējas ātrāk (tikko personai ir kļuvis zināms par šiem apstākļiem) ir jācenšas tās novērst, par tām ziņojot.

Vienlaikus no komisijas sēžu protokoliem un lēmuma tiesa (*lietas 1.sējuma 31.-33., 52.-53., 55.-56.lapa*), kā arī no Juridiskās fakultātes domes sēdes, kurā tika izskatīts komisijas lēmums, protokola (*lietas 4.sējuma 217.-222.lapa*) tiesa konstatē, ka pieteicējs nevienā brīdī nebija izteicis savas šaubas par kāda komisijas vai domes locekļa iespējamu ieinteresētību vai atrašanos interešu konflikta situācijā.

Savas šaubas par pārsūdzētā lēmuma procesā iesaistīto personu iespējamo ieinteresētību un interešu konfliktu pieteicējs izteicis tikai pēc pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas. Tādējādi tiesa secina, ka pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas procesā pieteicējam nebija šaubas par kāda no komisijas vai domes locekļu ieinteresētību.

Tiesa atzīst par pamatotu Latvijas Universitātes argumentu, ka komisija, kas pārbaudīja pieteicēja darbu, un dome ir koleģiālas institūcijas, kas lēmumus pieņēma koleģiāli. Minētais nozīmē, ka pieteicējam nelabvēlīgie lēmumi atspoguļo komisijas locekļu un domes domnieku kopējo viedokli par izspriežamo jautājumu. Tādējādi, personas, par kuru objektivitāti pieteicējs izsaka šaubas, nebija vienīgie lēmumu pieņēmēji.

Ievērojot visu iepriekš minēto, tiesa nekonstatē komisijas locekļu un domes domnieku personisko vai mantisko ieinteresētību pieteicējam nelabvēlīga lēmuma pieņemšanā. Līdz ar to tiesa kā nepamatotu noraida pieteicēja argumentu par iespējamo ieinteresētību un interešu konflikta esību lēmumu pieņemšanā no komisijas locekļu un domnieku puses.

[12] Pieteicējs noliedz plaģiātu savā bakalaura darbā, bet pieļauj, ka ir iespējamas akadēmiska darba nepilnības. Pieteicējs norāda, ka Latvijas Universitāte pieteicēja bakalaura darbā konstatēja līdzību 10% apmērā ar 4% no kāda cita, iepriekš rakstīta darba. Citas līdzības konstatētas tikai ar jaunākiem darbiem un tās nevar veidot plaģiātismu. Pieteicējs uzsver, ka atbilstoši Akadēmiskā godīguma vispārējām vadlīnijām plaģiātisms konstatējams tikai tad, ja šī līdzība sasniedz 30% no darba. Ņemot vērā, ka ne komisija, ne Latvijas Universitātes Vienotajā datorizētajā plaģiātisma kontroles sistēmā nekonstatēja pieteicēja bakalaura darbā apjomu, kas pārsniegtu norādītos 30% procentus, nav arī konstatējams pamats pieteicējam nelabvēlīga akta pieņemšanai.

Latvijas Universitātes iekšējās kārtības noteikumu studējošiem (spēkā pieteicēja studiju periodā), kas apstiprināti ar Latvijas Universitātes Senāta 2004.gada 31.maija lēmumu Nr.258, 1.2.apakšpunkts noteica, ka plaģiāts ir citas personas izteikto vai uzrakstīto domu, izgudrojumu vai atklājumu tālāka paušana savā vārdā, tas ir, nosaucot tos par saviem. Minēto noteikumu 4.7.apakšpunkts noteica, ka studentiem ir pienākums nelietot pārbaudījumos neatļautus materiālus un palīglīdzekļu, nepieļaut plaģiātismu studiju darbā (*lietas 2.sējuma 23.-27.lapa*).

Tiesa konstatē, ka minētajos iekšējās kārtības noteikumu 1.2. un 4.7 apakšpunktos nav noteikta robežšķirtne, kuras konstatēšanas gadījumā citas personas izteikto vai uzrakstīto domu, izgudrojumu vai atklājumu tālāka paušana savā vārdā būtu uzskatāma par plaģiātismu. Atbilstoši iekšējās kārtības noteikumiem, ja studējošais savā studiju darbā ir citas personas izteikto vai uzrakstīto domu, izgudrojumu vai atklājumu nosaucis par saviem, neatkarīgi no ,,aizgūtā'' apjoma, ir uzskatāms, ka studējošais ir pieļāvis akadēmiskā godīguma pārkāpumu.

Savā atbildē uz pieteicēja iesniegumu Latvijas Universitāte skaidrojusi, ka pēc komisijas lūguma Latvijas Universitātes Informācijas tehnoloģiju departaments un Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes vadība 2020.gada 13. un 14.oktobrī veica pārbaudi par pieteicēja bakalaura darbu Latvijas Universitātes Vienotās datorizētās plaģiātisma kontroles sistēmā (*lietas 1.sējuma 178.-180.lapa*).

Kā izriet no Latvijas Universitātes sniegtajiem paskaidrojumiem sistēma veic studenta lejupielādētā darba salīdzināšanu ar citiem savā datu bāzē esošiem darbiem un ar *Google* vai citu meklētāju palīdzību meklē līdzīgos dokumentus publiskajā tīklā. Konstatētā līdzība 10% apmērā tika iegūta pārbaudot darbu elektroniski, un tas ir tāds procentuālais apmērs, ko spēj identificēt sistēma, taču pieteicēja darbs tika vērtēts arī manuāli, proti, katrs komisijas loceklis vērtēja konkrētu bakalaura darba daļu. Lietā nav strīda, ka pieteicēja bakalaura darbu manuāli pārbaudīja komisijas locekļi (*lietas 1.sējuma 52.-56.lapa*), kā arī savu atzinumu par to ir sniegusi asociētā profesore /pers. D/ (*lietas 1.sējuma 130.-135.lapa*). Pieteicēja bakalaura darbā papildus tika konstatēts pārņemts teksts arī no zinātniskiem rakstiem, proti, avotiem, kurus Latvijas Universitātes Vienotās datorizētās plaģiātisma kontroles sistēma nesalīdzina.

Salīdzinot lietā esošo pieteicēja bakalaura darba elektroniskās kopijas datorizdrukas tekstu, kas bija Latvijas Universitātes rīcībā un kuru pārbaudīja komisija, ar lietā iesniegtajiem citu autoru darbu tekstiem, tiesa atzīst, ka plaģiāts, proti, citas personas izteikto vai uzrakstīto domu tālāka paušana savā vārdā, uzdodot tos par saviem (nepievienojot atbilstošas atsauces uz avotu), pieteicēja bakalaura darbā ir konstatēts pamatoti, jo pieteicēja bakalaura darba teksts sakrīt ar lietas materiālos esošajiem citu autoru darbiem un avotu tekstu, tādā apmērā, kādā to ir konstatējusi komisija un savā atzinumā norādījusi asociētā profesore /pers. D/. Tiesai nav pamata apšaubīt komisijas secinājumus attiecībā par plaģiāta konstatēšanu pieteicēja bakalaura darbā. Tiesa atzīst, ka komisija nav vis formāli paļāvusies uz sistēmas konstatēto teksta sakritības aspektu, bet ir veikusi pieteicēja bakalaura darba detalizētu izvērtēšanu, lai faktiski konstatētu teksta sakritības ar citiem avotiem, kā arī vispusīgi vērtējusi konstatēto sakritību būtiskumu, apjomu un ietekmi uz akadēmiskā darba rezultātu.

Turklāt tiesa atzīst, ka šāda komisijas rīcība atbilst datorizētās sistēmas eksperta /pers. P/ un Akadēmiskā godīguma vispārējo vadlīniju iezīmētajai plaģiāta pārbaudes kārtībai. Datorizētās sistēmas eksperts /pers. P/ norāda, ka sakritība dažādos tekstos ir reāla kaut vai avotu citēšanas aspektā, tādēļ, konstatējot procentuālo sakritības slieksni, darbs automātiski netiek uzskatīts par plaģiātisku, bet gan saskaņā ar katras augstskolas noteikto kārtību tiek nodots tālākai izvērtēšanai. Pēc tās arī pieņem izsvērtu lēmumu par rīcību un sekām (sk. *Matule S. Studiju darbos plaģiātu kontrolē speciāla datorprogramma. Jurista Vārds, 20.05.2014., Nr. 20 (822), 12.-13.lpp.*). Arī Akadēmiskā godīguma vispārējās vadlīnijās ir noteikts, ka ir ieteicams, ka vairāk nekā viena persona (piemēram, komisija) izskata smagākus gadījumus, kas var novest pie bargiem sodiem. Teksta salīdzināšanas sistēmas var uzskatīt tikai par instrumentiem, bet ne par sistēmām plaģiātisma automātiskai noteikšanai (*pieejams: https://www.academicintegrity.eu/wp/wp-content/uploads/2019/10/RED_Guidelines_RTU_VS_amended_v2.pdf 72.lpp, aplūkots 2022.gada 8.jūnijā*). Tādējādi tiesa secina, ka sistēma ir tikai instruments plaģiāta pazīmju konstatēšanai, bet plaģiāta apstiprināšanai nepieciešama detalizētāka izvērtēšana.

Akadēmiskā godīguma vispārējās vadlīnijās arī noteikts, ka dažas iestādes nosaka oficiālu robežvērtību, ko izmanto sankciju procesā (piemēram, darbus ar vairāk nekā 30% līdzīga teksta uzskata par plaģiātismu no citiem avotiem). Tā nav laba prakse, un no tās ir jāizvairās. Varētu būt kāda robežvērtība, kas norāda uz aizdomīgu dokumentu, bet pēc tam katrs aizdomīgs darbs ir jāpārbauda ekspertam (*pieejams: https://www.academicintegrity.eu/wp/wp-content/uploads/2019/10/RED_Guidelines_RTU_VS_amended_v2.pdf 72.lpp, aplūkots 2022.gada 8.jūnijā*). Līdz ar to datorizētās sistēmas konstatētā plaģiāta apmērs ir tikai starpposma vērtējums, kura pamatotību vēl ir jāpārbauda, veicot tālāko izvērtēšanu.

Ņemot vērā, ka Latvijas Universitātes iekšējie normatīvie akti noteikumus par tekstu sakritību 30% apmērā neparedz, turklāt Akadēmiskā godīguma vispārējās vadlīnijas īpaši uzsver, ka šādu robežvērtību noteikšana nav labā prakse un no tās ir jāizvairās, tiesa noraida kā nepamatotu pieteicēja argumentu, ka saskaņā ar Akadēmiskā godīguma vispārējām vadlīnijām plaģiātisms konstatējams tikai tad, ja šī līdzība sasniedz 30% no darba. Turklāt Latvijas Universitātes Vienotās datorizētās plaģiātisma kontroles sistēmas konstatētais plaģiāta apmērs ir tikai aptuvens procentuālais skaitlis.

Latvijas Universitātes pilnvarotie pārstāvji tiesas sēdē norādīja, ka saskaņā ar studentu līgumiem katram studentam ir pienākums iepazīties ar Latvijas Universitātes iekšējiem normatīvajiem aktiem, kas regulē studiju procesu. Tādējādi pieteicējam bija jāzina, kas tiek uzskatīts par plaģiātu Latvijas Universitātē un ka viņam ir pienākums nepieļaut plaģiātu studiju darbā.

Tiesa atzīst par pamatotu Latvijas Universitātes argumentu, ka pieteicējam kā studējošam bija ne tikai jāiepazīstas ar Latvijas Universitātes iekšējiem normatīvajiem aktiem, kas definē plaģiātu un uzliek par pienākumu studējošiem to nepieļaut citastarp arī gala noslēguma darbos, bet arī jāievēro noteiktos pienākumus.

Tiesa atzīst, ka pieteicēja bakalaura darbā ir pieļauts plaģiāts, turklāt tas konstatējams lielā apjomā gandrīz visā darbā, kas, ņemot vērā tā raksturu – lielākoties teksts pārņemts, bet dažviet pārņemtais teksts pārfrāzēts –, ir atzīstams par būtisku.

Tiesa arī konstatē, ka pieteicējs tika uzaicināts uz komisijas 2020.gada 26.novembra sēdi, kur viņš sniedza skaidrojumus par savu bakalaura darbu un atbildēja uz komisijas locekļu uzdotajiem jautājumiem (*lietas 1.sējuma 55.-56.lapa*). Tādējādi tiesa atzīst, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 62.panta pirmajai daļai, tika uzklausīts pieteicēja viedoklis par komisijas konstatētām plaģiāta pazīmēm.

Tiesa nekonstatē pārkāpumus pieteicēja bakalaura darba plaģiāta vērtēšanas procesā. Tiesa atzīst, ka Latvijas Universitāte ir nodrošinājusi objektīvu pieteicēja bakalaura darba pārbaudes kārtību. Ņemot vērā minēto, tiesa atzīst, ka pieteicējs, pieļaujot plaģiātu savā bakalaura darbā, ir veicis prettiesiskas darbības, kā rezultātā ir saņēmis labvēlīgu administratīvo aktu – bakalaura diplomu, proti, pieteicējs bakalaura grāda piešķiršanu panācis ar prettiesiskām darbībām.

[13] Pieteicējs norāda, ka nav pieļaujama viņam labvēlīga administratīvā akta atcelšana pēc 13 gadiem.

Lietā nav strīda, ka pieteicējam sociālo zinātņu bakalaura grāds tiesību zinātnē tika piešķirts 2008.gadā, savukārt 2021.gadā ar pārsūdzēto lēmumu domes 2008.gada lēmums tika atcelts un pieteicējam izsniegtais diploms tika anulēts. Tādējādi, kā pamatoti norāda pieteicējs, bakalaura grāds viņam tika anulēts 13 gadus pēc tā iegūšanas.

Latvijas Universitāte norāda, ka nevienā arējā normatīvajā aktā termiņa ierobežojums jeb noilgums nav minēts. Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas 4.punkts nenosaka termiņa ierobežojumu, kurā Latvijas Universitāte būtu tiesīga atcelt adresātam labvēlīgu prettiesisku administratīvo aktu. Latvijas Universitātes ieskatā adresātam labvēlīga prettiesiska administratīvā akta atcelšanai nav noilguma. Ja likumdevējs būtu vēlējies šādu termiņu ieviest, tad tas tiktu nostiprināts normatīvajā aktā.

Administratīvā procesa likuma 86.panata otrās daļas 4.punkts citastarp noteic, ka adresātam labvēlīgu prettiesisku administratīvo aktu var atcelt, ja adresāts attiecīgā administratīvā akta izdošanu panācis ar apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu vai citām prettiesiskām darbībām. Šādā gadījumā iestāde izvērtē adresāta veikto darbību prettiesiskumu un atceļ šo administratīvo aktu ar tā

izdošanas dienu.

Vērtējot, vai apstāklis, ka minētajā tiesību normā nav tieši noteikts termiņš, kādā administratīvo aktu ir tiesības atcelt, nozīmē, ka valsts pārvaldes iestāde nav ierobežota laikā šāda administratīvā akta atcelšanai, tiesa ņem vērā juridiskajā literatūrā norādīto, ka iestāde drīkst izmantot savas pilnvaras un atcelt administratīvo aktu saprātīgā termiņā. Saprātīgs termiņš nosakāms, ņemot vērā sabiedrības interešu nozīmīgumu, administratīvā akta prettiesiskuma pakāpi, privātpersonas darbības un citus apstākļus (sk. *J. Briede. 86.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Dr.iur. J.Briedes zinātniskajā redakcijā. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 867.lpp.*).

Tādējādi tiesa secina, ka šādu administratīvo aktu ir tiesības atcelt saprātīgā termiņā, un tas nenozīmē, ka iestāde šāda lēmuma pieņemšanā nav ierobežota laikā.

Saprātīgs termiņš ir nenoteikts juridisks jēdziens jeb ģenerālklauzula, kurš normas piemērošanas procesā ir konkretizējams (sk. *Meļķisis E. Tiesību normu iztulkošana. 2.pārstrādātais izdevums. Rīga: Latvijas Universitāte, 2000, 30.-32.lpp.*). Jebkura procesa termiņa saprātīguma vērtēšana nevar notikt mehāniski un tā neizbēgami ir atkarīga no konkrētās lietas apstākļiem (sk. *Rozenbergs J. Tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā. Jurista Vārds, 05.07.2011., Nr. 27 (674)*). Arī Eiropas Savienības tiesa ir atzinusi, ka termiņa saprātīgums nevar tikt noteikts, atsaucoties uz vienu precīzu, abstrakti noteiktu maksimālo robežu, bet tas ir jānosaka katrā atsevišķā gadījumā, ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus (sk. *Eiropas Savienības Tiesas 2013.gada 28.februāra sprieduma lietā C?334/12 29.punktu*).

[13.1] Tiesa ņem vērā, ka Administratīvā procesa likuma 79.pants noteic vispārīgos administratīvā akta apstrīdēšanas termiņus. Proti, administratīvo aktu var apstrīdēt viena mēneša laikā no tā spēkā stāšanās dienas, bet, ja rakstveidā izdotajā administratīvajā aktā nav norādes, kur un kādā termiņā to var apstrīdēt, – viena gada laikā no tā spēkā stāšanās dienas (panta pirmā un otrā daļa). Savukārt panta trešā daļa noteic, ka augstāka iestāde atsaka apstrīdēšanas iesnieguma izskatīt pēc būtības, ja tas iesniegts citastarp vairāk nekā trīs gadus pēc administratīvā akta spēkā stāšanās dienas vai trīs gadus pēc dienas, kad kļuva zināms vai vajadzēja kļūt zināmam par iestādes faktisko rīcību. Šajā punktā minētais termiņš nav atjaunojams.

Minētā panta mērķis ir nodrošināt tiesiskās noteiktības un drošības principu ievērošanu, ierobežojot administratīvā akta apstrīdēšanu laikā. Tā kā apstrīdēšanas rezultātā izdoto administratīvo aktu var atcelt un grozīt, procesa dalībnieki pilnībā nevar paļauties uz administratīvā akta pastāvīgu spēkā esību. Tāpēc apstrīdēšanas termiņam jābūt ierobežotam laikā. Apstrīdēšanas termiņa izbeigšanās rada pamatu tiesiskās paļāvības aizsardzībai. Tas attiecas arī uz prettiesiskiem aktiem. Termiņa izbeigšanās "stabilizē" situāciju. Uz to norādījusi arī Eiropas Savienības Tiesa un Latvijas Republikas Satversmes tiesa (sk. *J. Briede. 79.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Dr.iur. J.Briedes zinātniskajā redakcijā. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 762.-263.lpp.*). Noilguma institūts ir dalībvalstu nacionālo tiesību sistēmu kopīgs elements, kas izveidots, lai nodrošinātu tiesisko noteiktību un galīgumu (sk. *Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2007.gada 30.augusta sprieduma lietā „J.A. Pye (Oxford) Ltd and J.A. Pye (Oxford) Land Ltd v. the United Kingdom", iesnieguma Nr.44302/02, 68.punkts*).

Minētais liecina, ka citastarp arī prettiesiska administratīvā akta gadījumā tā apstrīdēšanas termiņam vispārīgi ir jābūt ierobežotam, un tas dod pamatu secināt, ka administratīvā akta atcelšana pēc 13 gadiem varētu nebūt saprātīgs termiņš.

[13.2] Vērtējot pieteicēja bakalaura darbā pieļautā plaģiāta ietekmi uz sabiedrību, proti, sabiedrības interešu nozīmīgumu, tiesa konstatē, ka pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas gaitā ir apsvērta tā izdošanas lietderība, identificējot divus mērķus – akadēmiskā godīguma nodrošināšana (kura leģitīmais mērķis ir atbilstoša diploma zināšanu līmeņa garantēšana) un sabiedrības uzticēšanās akadēmiskā grāda iegūšanas tiesiskumam. Tāpat bakalaura grāda anulēšanai tika identificēta arī preventīva nozīme – atturēt citus studējošos no līdzīgu pārkāpumu izdarīšanas. Latvijas Universitātes ieskatā sasniedzamo mērķu būtiskums prevalē pār pieteicēja tiesību ierobežojumu un tiesiskās noteiktības un stabilitātes principa nodrošināšanu.

Tiesa konstatē, ka ar tiesību zinātni citastarp saprot tiesību atziņu kopumu, arī pašu zinātnes izziņas procesu (sk. *https://enciklopedija.lv/skirklis/7400, aplūkots 2022.gada 8.jūnijā*). Juridiskajā literatūrā norādīts, ka bakalaura un maģistra darbu izstrāde ir ne tikai jau zināmas gatavības un meistarības apliecinājums, bet arī daļa no Augstskolu likumā ietvertā augstskolu pienākuma nodrošināt studiju, pētniecības un māksliniecisko jaunrades darba nedalāmību (sk. *Danovskis E. Avotu izmantošana pētījumos juridiskajā zinātnē. Jurista Vārds, 08.03.2022., Nr.10 (1224), 6.-8.lpp.*).

Tādējādi tiesa secina, ka studentu noslēguma darbos iekļautās atziņas kļūst par daļu no Latvijas zinātnes plašākā nozīmē, bet atsevišķos gadījumos sekmējot tās attīstību. Zinātniskā darbība ir nepārtraukts process, kas ir nemitīgā attīstībā, un katrs jauns atklājums vai izdarītais secinājums balstās uz iepriekšējiem secinājumiem un atklājumiem. Tādējādi, plaģiātisms jeb akadēmiskā godīguma neievērošana būtībā grauj zinātnes pamatus, kropļo zinātnes normālu attīstību un līdz ar to arī sabiedrības uzticēšanos tai. Ņemot vērā, ka pieteicēja bakalaura darbs ir pieejams studējošajiem Latvijas Universitātes Bakalaura un maģistra darbu datu bāzē, tad pastāv iespējamība, ka citi studenti savos gala noslēguma darbos var atsaukties uz pieteicēja bakalaura darbā izdarītajiem secinājumiem, kas nemaz nav paša pieteicēja, bet gan ir pārņemti citu autoru iepriekš izdarīti secinājumi.

Tiesa ņem vērā arī to, ka augstākās izglītības institūcijas veido nākotnes darbiniekus, kuri tad attiecīgi vēlāk veidos sabiedrību un valsti (sk. *Rodiņa A. Par dažiem jautājumiem augstākajā izglītībā. Jurista Vārds, 02.06.2020., Nr.22 (1132), 12.-18.lpp.*). Tādējādi sabiedrības interese plaģiāta nepieļaušanā augstskolās ir saistīta arī ar studentiem kā nākotnes darbiniekiem attiecīgajā nozarē, proti, augstskolai ir pienākums nodrošināt, lai valstī būtu profesionāļi, kas atbildīgi un kvalitatīvi spētu veikt savus amata pienākumus, pielietojot iegūtās zināšanas, ko apliecina personai piešķirtais grāds. Līdz ar to ir aizsargājama sabiedrības interese, kas saistīta ar akadēmiskā godīguma nodrošināšanu augstskolā, proti, sabiedrības uzticēšanās, ka personai piešķirtais diploms garantē noteiktu zināšanu līmeni. Tādējādi informācijai par to, ka konkrētais darbs satur plaģiātu, ir būtiska nozīme akadēmiskā godīguma nodrošināšanai.

Vienlaikus tiesa atzīst, ka konkrētās lietas apstākļos pieteicēja bakalaura darbā pieļautā plaģiāta ietekmes uz sabiedrību būtiskumu mazina tas, ka minētais darbs nav publicēts, kā arī nav informācijas, ka tas šajā laika periodā būtu izmantots kā pamats citu darbu izstrādei. Tiesa ņem arī vērā, ka pieteicēja bakalaura darbā apskatītā tēma "Probācijas dienests un tā darbības tiesiskie un praktiskie aspekti" un veiktais pētījums ir zaudējuši savu aktualitāti, jo laika gaitā attiecīgā joma ir piedzīvojusi ievērojamas būtiskas izmaiņas un līdz ar to ir apšaubāms, ka pieteicēja darbā izteiktās atziņas varētu tikt izmantotas kādā vēlāk veiktā pētījumā. Tādējādi tiesa atzīst, ka, lai gan pieteicēja bakalaura darbs ir daļa no Latvijas zinātnes plašākā nozīmē, tomēr tā ietekme uz zinātnes attīstību nevar tikt uzskatīta par vērā ņemamu (būtisku). Līdz ar to, lai gan sabiedrības interešu aizsākurums vispārīgā gadījumā ir atzīstams par būtisku, tomēr izskatāmās lietas apstākļos šobrīd tas ir ievērojami mazinājies, kas netieši norāda, ka bakalaura diploma anulēšana pēc tika ilga laika perioda, proti, 13 gadiem, ir novēlota, attiecīgi šāds termiņš nav atzīstams par saprātīgu.

[13.3] No Augstskolu likuma 59.panta pirmās daļas izriet, ka atbilstoši valsts akreditētai studiju programmai augstskolā var iegūt akadēmisko izglītību un šādus grādus: 1) akadēmisko bakalaura grādu; 2) akadēmisko maģistra grādu; 3) zinātnes doktora grādu.

Minētājā tiesību normā likumdevēja ietvertā grādu uzskaitījuma secība – bakalaura, maģistra, doktora – ir tieši saistīta ar personu, kam attiecīgais grāds piešķirts, ietekmi uz sabiedrību. Izvērtējot termiņa saprātīgumu, tiesa ņem vērā, ka ar pārsūdzēto lēmumu pieteicējam tika anulēts bakalaura grāds, kam no visiem trim Augstskolu likuma 59.panta pirmajā daļā uzskaitītajiem grādiem ir vismazākā ietekme uz sabiedrību.

Par minēto liecina arī tas, ka komisija lēmumā ir atzinusi, ka bakalaura grāda atņemšana pieteicējam nevar atstāt ietekmi uz viņam piešķirto maģistra grādu un jurista kvalifikāciju, jo laikā, kad tika pieņemts lēmums par maģistra grāda un jurista kvalifikācijas piešķiršanu, lēmums par bakalaura grāda piešķiršanu bija spēkā. Tādējādi komisija atzina, ka maģistra grāds un jurista kvalifikācija pieteicējam piešķirta tiesiski un bakalaura grāda atņemšana pati par sevi nav pamats, lai atceltu arī lēmumu par maģistra grāda un jurista kvalifikācijas piešķiršanu. Bakalaura grāds pieteicējam tika anulēts ar ietekmi uz priekšu, nevis ar tā izdošanas dienu kā to paredz Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas 4.punkts.

Ievērojot, ka pieteicējam ir atstās spēkā piešķirtais maģistra grāds, viņam, atbilstoši Prokuratūras likuma 33.panta pirmās daļas 4.punktam, ir tiesības pildīt prokurora amata pienākumus. Tādējādi, faktiski Latvijas Universitāte konkrētās lietas apstākļos nav konstatējusi bakalaura grāda būtisku ietekmi, raugoties no tā piešķirtā tiesību apjoma veikt profesionālo darbību, uz sabiedrību salīdzinājumā ar maģistra grādu.

Ievērojot minēto tiesa secina, ka bakalaura diploma kā administratīvā akta prettiesiskuma pakāpe būtiski mazinās ar brīdi, kad persona ir ieguvusi maģistra diplomu, kas dod pamatu secināt, ka izskatāmās lietas apstākļos bakalaura diploma anulēšana pēc 13 gadiem, kad pieteicējs jau ir ieguvis maģistra grādu, ir novēlota, jo vairs nesasniedz iepriekš norādītos mērķus.

[13.4] Tiesa atzīst, ka būtiska nozīme akadēmiskā godīguma nodrošināšanā ir tieši savlaicīgai plaģiāta konstatēšanai, jo pieteicēja prettiesisko darbību (rupjš autortiesību un akadēmiskā godīguma pārkāpums) intensitāte un attiecīgi nepieļaujamība ietekmē saprātīga termiņa vērtējumu no diviem aspektiem. No vienas puses, prettiesisko darbību raksturs liek domāt par to, ka šāda pārkāpuma radīto seku novēršanas iespējai jāpastāv ilgākā laika periodā. No otras puses, pieļauto pārkāpumu apjoms varēja atvieglot plaģiāta pazīmju konstatēšanu, ņemot vērā darba izstrādē piesaistīto mācībspēku – attiecīgās jomas speciālistu – klātbūtni.

No lietas materiāliem tiesa konstatē un lietā par to nav strīda, ka pieteicējam bakalaura darba izstrādes laikā bija nozīmēta darba vadītāja, kura sniedza atbalstu pieteicējam kā studentam bakalaura darba izstrādē, tostarp, sniedzot rekomendācijas atsauču noformēšanā. Savukārt, lai sniegtu pamatotas norādes studentam bakalaura darba izstrādāšanai, darba vadītājam ir jāiepazīstas ar studenta darbu. Līdz ar to darba vadītājs ir persona, kas pirmā var sniegt savu novērtējumu par noslēguma darbu, tostarp, konstatēt plaģiāta pazīmes. Pēc bakalaura darba izstrādes pabeigšanas pieteicējam tika nozīmēts recenzents, kuram bija pienākums dot tam savu vērtējumu par pieteicēja bakalaura darbu. Tādējādi arī šajā noslēguma darba izstrādes stadijā ir iespējams tajā konstatēt plaģiāta pazīmes. Savukārt pēc recenzijas saņemšanas pieteicējam bija jāaizstāv uzrakstītais bakalaura darbs Latvijas Universitātes izveidotās komisijas priekšā. Tādējādi arī šajā darba stadijā, lai arī teorētiski neliela, tomēr pastāvēja iespēja pieteicēja noslēguma darbā konstatēt plaģiāta pazīmes. Turklāt arī noslēguma darba elektroniskās kopijas iesniegšana, citastarp, atvieglo savlaicīgu plaģiāta konstatēšanu iesniegtajos darbos.

Ņemot vērā, ka Latvijas Universitātei ir jānodrošina izglītības kvalitāte, ko apliecina izdotie diplomi, tiesa atzīst, ka Latvijas Universitātē ir izveidota atbilstoša procedūra, kas vērsta uz akadēmiskā godīguma pārkāpumu savlaicīgu konstatēšanu studentu iesniegtajos noslēguma darbos. Proti, Latvijas Universitātes rīcībā ir nepieciešamie instrumenti plaģiāta iespējami savlaicīgai konstatēšanai un novēršanai. Tiesai nav pamata apšaubīt, ka mācībspēki, kā savas nozares profesionāļi, kopumā pārzina zinātniskās publikācijas konkrētajā tiesību nozarē, kas savukārt nozīmē, ka jau darba izstrādes gaitā vispārīgi ir iespējams tajā konstatēt plaģiāta pazīmes. Tomēr jāatzīst, ka var pastāvēt izņēmuma gadījumi, kad izstrādātā kontroles sistēma var nedot tik labu rezultātu un plaģiāts netiek savlaicīgi pamanīts.

Tiesa ņem vērā Latvijas Universitātes norādīto, ka pieteicēja mēģinājumi slēpt plaģiātismu, proti, tekstus pārfrāzējot vai mainot vārdu secību, varēja traucēt plaģiāta savlaicīgu atklāšanu (*lietas 2.sējuma 13.-22.lapa*). Minētais tiesas ieskatā varētu būt galvenais iemesls, kāpēc nevienā pieteicēja bakalaura darba izstrādes un aizstāvēšanas posmā netika konstatētas pazīmes par plaģiāta iespējamību. Kā liecina izskatāmās lietas apstākļi, tikai pēc trauksmes cēlāja ziņojuma saņemšanas un padziļinātas, detalizētas manuālās pārbaudes veikšanas, pieteicēja bakalaura darbā tika konstatēts plaģiāts, turklāt ievērojamā apjomā. Ņemot vērā, ka plaģiāta slēpšana ir sagaidāma darbība no personām, kas savā darbā pieļauj plaģiātu, tad augstskolām ir jābūt modrām attiecībā uz negodprātīgu studentu mēģinājumiem slēpt šādus pārkāpumus, un jau darba izstrādes procesā tam jāpievērš īpaša uzmanība, lai savlaicīgi novērstu šādu gadījumu iespējamību, nepieļaujot diploma piešķiršanu attiecīgajām personām.

Tiesai nav pamata apšaubīt, ka Latvijas Universitāte kopumā spēj nodrošināt akadēmiskā godīguma ievērošanu. Tādējādi nav pamata secināt, ka izskatāmais gadījums, ņemot vērā, ka tas noticis pirms 13 gadiem, varētu būtiski ietekmēt akadēmiskā godīguma ievērošanu kopumā, vai sabiedrības uzticēšanos izglītības kvalitātei.

Vienlaikus tiesa atzīst, ka bakalaura grāda anulēšana pēc 13 gadu ilga termiņa nesasniedz iepriekš norādītos mērķus, kas savukārt liek secināt, ka šādos apstākļos minētais termiņš nav atzīstams par saprātīgu.

[13.5] Raksturojot pārsūdzētā lēmuma ietekmi uz sevi, tiesas sēdē pieteicējs norādīja, ka viņš ir iesaistīts tiesvedībā un ir spiests piedalīties dažādās pārbaudēs, kuras notiek Latvijas Universitātes ietvaros, par pieteicēju tiek rakstīti dažādi raksti, kas izraisa pietiekošu kaitējumu, iespējams, arī pieteicēja reputācijai. Izvērtējot šos reputācijas riskus, kas ir svarīgi pieteicēja profesionālajā darbībā, tas var būt pamats amata zaudēšanai. Savukārt pieteikumā pieteicējs norādīja, ka var tikt atbrīvots no prokurora amata.

Prokuratūras likuma 33.panta pirmās daļas 4. un 5.punkts noteic, ka par prokuroru var iecelt personu, kura ir ieguvusi augstāko profesionālo vai akadēmisko izglītību (izņemot pirmā līmeņa profesionālo izglītību) un jurista kvalifikāciju, kā arī maģistra vai doktora grādu, un ir ar nevainojamu reputāciju.

Tiesa konstatē, ka komisija savā lēmumā (*lietas 1.sējuma 31.-33.lapa*) atzina, ka sociālo zinātņu bakalaura grāda atņemšana pieteicējam nevar atstāt ietekmi uz viņam piešķirto maģistra grādu un jurista kvalifikāciju, bakalaura grāds anulējams ar ietekmi uz priekšu. No minētā tiesa secina, ka komisija anulēja pieteicējam bakalaura grādu ar lēmuma pieņemšanas brīdi un tas neietekmē pieteicējam piešķirto maģistra grādu un jurista kvalifikāciju. Tādējādi tiesa noraida kā nepamatotu pieteicēja argumentu, ka nav saprotams, ar kuru brīdi pieteicējam tika anulēts bakalaura darba vērtējums un atcelts lēmums par sociālo zinātņu bakalaura grāda tiesību zinātnē piešķiršanu.

Tiesa nekonstatē pamatu pieteicēja atbrīvošanai no ieņemamā amata tā iemesla dēļ, ka viņš neatbilstu Prokuratūras likuma 33.panta pirmās daļas 4.punktā noteiktajām prasībām par maģistra grādu, ko apstiprina arī pieteicēja darba devēja lidzšinējā rīcība, ka no pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas brīža pieteicējs nav atbrīvots no prokurora amata. Tomēr, ir ņemams vērā, ka tas nav vienīgais nosacījums, kuram ir jāatbilst personai, kura kandidē uz prokurora amatu.

Tiesa ņem vērā mediju pastiprināto interesi par izskatāmo lietu (sk., piemēram, *https://www.tvnet.lv/7303518/plagiatisma-vainotais-prokurors-cinkmanis-versies-tiesa, https://www.delfi.lv/news/national/politics/plagiatisma-vainota-prokurora-cinkmana-lietu-skatis-nakama-gada-februari.d?id=53731859, aplūkots 2022.gada 9.jūnijā*). Tiesa norāda, ka publicitāte saistībā ar pieļauto plaģiātu gala noslēguma darbā, kuru pastiprināja pārsūdzētā lēmuma pieņemšana, ietekmē sabiedrības viedokli par personu, īpaši gadījumā, kad tā ieņem nozīmīgu amatu. Tādēļ ir saprātīgi pieņemt, ka, visticamāk, šāda publicitāte rada negatīvu ietekmi uz personas reputāciju.

Vienlaikus tiesa atzīst, ka mediju pievērstajai uzmanībai un sabiedrības attieksmei pret šādiem gadījumiem ir arī preventīvs raksturs, proti, tas liek ikvienai personai, kas ir zinātniskā darba izstrādes procesā vai tam gatavojas, pievērst lielāku uzmanību akadēmiskā godīguma ievērošanai, plaģiātisma nepieļaušanai. Tādējādi tiesa secina, ka plaģiāta fakta konstatēšana pat pēc 13 gadu ilga laika perioda pati par sevi būtiski ietekmē attiecīgās personas reputāciju.

[13.6] Ņemot vērā pieteicēja darbību prettiesiskumu, ir saprotams, ka izskatāmās lietas ietvaros pieteicējam nevarēja rasties tiesiskā paļāvība, tomēr tiesa ņem vērā to, ka laiks, kas ir pagājis no administratīvā akta izdošanas, var ietekmēt sabiedrības un adresāta interešu savstarpējo izvērtējumu (sk. *Senāta 2008.gada 14.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-24/2008 (A42051204) 14.punkts*). Izskatāmās lietas apstākļos laika tecējuma un faktisko apstākļu maiņas rezultātā būtiski ir mazinājies sabiedrības interešu iespējamais aizskārums. Tiesas ieskatā, identificētie mērķi netiek sasniegti ar pieteicējam piešķirtā bakalaura diploma anulēšanu. Vienlaikus tiesa atzīst, ka būtiska nozīme identificēto mērķu sasniegšanā, tostarp arī preventīva nozīme, ir pašam plaģiāta konstatēšanas faktam.

Apkopojot minēto, tiesa atzīst, ka katrs atsevišķi no iepriekš izdarītajiem secinājumiem, iespējams, var nebūt pietiekams pieteicēja bakalaura darba anulēšanas termiņa saprātīguma apšaubīšanai, tomēr, iepriekš analizētie aspekti ir vērtējami to savstarpējā kopsakarā, nevis atrauti viens no otra. Vērtējot visus izdarītos secinājumus kopsakarā, tiesa nonāk pie secinājuma, ka izskatāmās lietas apstākļos bakalaura diploma anulēšana 13 gadus pēc tā piešķiršanas nav atzīstama par saprātīgu termiņu administratīvā akta, pat ievērojot to, ka tas ir prettiesisks, atcelšanai. Vienlaikus tiesa atzīst, ka pie citiem faktiskajiem apstākļiem iepriekš minētā administratīvā akta atcelšanas termiņa saprātīguma vērtējums varētu atšķirties no izskatāmajā lietā izdarītajiem secinājumiem. Tādējādi tiesa atzīst, ka izskatāmās lietas apstākļos pārsūdzētais lēmums nav pieņemts saprātīgā termiņā, līdz ar to tas ir atceļams.

[14] Papildus tiesa vērš pieteicēja uzmanību, ka Administratīvā procesa likuma 67.pants noteic administratīvā akta formu un sastāvdaļas. Ne minētajā pantā, ne arī citās Administratīvā procesa likuma normās nav noteikts, ka administratīvajam aktam obligāti ir jāsastāv no viena dokumenta.

Senāts ir atzinis, ka nav būtiski, cik dokumenti veido administratīvo aktu (tā pamatojumu). Būtiski ir, lai būtu objektīvi saprotams, ka iestāde konkrētu dokumentu uzskata par administratīvā akta sastāvdaļu, un lai iestāde šo dokumentu būtu paziņojusi (izsniegusi, nosūtījusi) adresātam, ja šis dokuments jau iepriekš nav bijis adresāta rīcībā. Turklāt, ja rakstveidā izdots administratīvais akts neatbilst Administratīvā procesa likuma 67.panta prasībām, adresātam saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 69.panta otro daļu viena mēneša laikā no administratīvā akta paziņošanas dienas ir tiesības pieprasīt, lai iestāde divu nedēļu laikā pēc attiecīgā iesnieguma saņemšanas noformē administratīvo aktu atbilstoši Administratīvā procesa likuma 67.panta prasībām. Senāta ieskatā iestādei šādā gadījumā nav obligāti jāizgatavo viss administratīvais akts no jauna, iestāde tā vietā var izsniegt adresātam papildu dokumentus, kuri satur trūkstošās administratīvā akta sastāvdaļas.

Senāts arī atzinis, ka iepriekšteiktais atbilst arī Eiropas Padomes Ministru Komitejas 1977.gada 28.septembra rezolūcijai Nr.77 (31) „Par indivīdu aizsardzību attiecībā uz administratīvajiem aktiem" (*Resolution (77) 31 on the protection of the individual in relation to the acts of administrative authorities. Publiced in: The administration and You: A Handbook. Council of Europe Publishing, 1996, p.336-345*), kura Eiropas Padomes dalībvalstīm nav tieši juridiski saistoša, tomēr ir izmantojama kā tiesību palīgavots, interpretējot nacionālās tiesību normas. Rezolūcija kā vienu no pamatprincipiem min pamatojuma norādīšanas (angļu val.: *statement of reasons*) principu. Principa skaidrojumā norādīts, ka, ja administratīvais akts skar personas tiesības, brīvības vai intereses, attiecīgā persona ir jāinformē par akta pamatojumu. Tas ir darāms, vai nu norādot pamatojumu pašā administratīvajā aktā, vai, ja tas nav darīts, bet persona pieprasa iepazīstināt viņu ar akta pamatojumu, – saprātīgā laikā sniedzot pamatojumu rakstiski.

Rezolūcijas izskaidrojošajā pielikumā attiecībā uz minēto principu skaidrots, ka nelabvēlīgam administratīvajam aktam ir jābūt pamatotam, kas ir sevišķi būtiski, lai persona varētu izvērtēt nepieciešamību aktu apstrīdēt vai pārsūdzēt. Viena iespēja ir norādīt pamatojumu pašā aktā vai atsevišķā dokumentā, kas vienlaikus ar aktu tiek nosūtīts personai. Otra iespēja ir dot personai iespēju iepazīties ar administratīvā akta pamatojumu pēc tās lūguma. Šādā gadījumā pamatojums jāsniedz rakstiski saprātīgā laikā. Kāds laiks uzskatāms par saprātīgu, cita starpā ir atkarīgs no apstrīdēšanas vai pārsūdzēšanas termiņa (*sk. Senāta 2007.gada 25.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-294/2007 9.punktu*).

Tiesa konstatē, ka komisijas lēmumā, kurā vienlaicīgi vērtēts gan pieteicēja bakalaura darbs, gan maģistra darbs, komisija secināja, ka maģistra darbā plaģiāts nav konstatējams, kā arī komisija uzsvēra, ka sociālo zinātņu grāda atņemšana pieteicējam nevar atstāt ietekmi uz viņam piešķirto maģistra grādu un jurista kvalifikāciju, jo laikā, kad tika pieņemts lēmums par maģistra grāda un jurista kvalifikācijas piešķiršanu, lēmums par bakalaura grāda piešķiršanu bija spēkā. Tādējādi komisija lēmumā atzina, ka maģistra grāds un jurista kvalifikācija pieteicējam ir piešķirta tiesiski.

Ņemot vērā, ka sākotnējais lēmums satur atsauci uz minēto gala pārbaudījumu komisijas lēmumu, kā arī tas ir pievienots sākotnējā lēmuma pielikumā, kā arī to, ka pārsūdzētais lēmums pamatots ar gala pārbaudījumu komisijas lēmumu un tajā izdarītajiem secinājumiem, turklāt minētos dokumentus pieteicējs pievienojis arī tiesā iesniegtajam pieteikumam, tiesa atzīst, ka komisijas lēmums ir uzskatāms par administratīvā akta sastāvdaļu.

Ievērojot minēto, tiesa secina, ka nav pamata uzskatīt, ka ar sākotnējo lēmumu un pārsūdzēto lēmumu būtu izlemts citādāk, nekā tas ir nolemts komisijas lēmumā.

[15] Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmā daļa noteic, ka gadījumā, ja pieteikums pilnībā vai daļā apmierināts (tostarp šā likuma 191.^{2}pantā paredzētajā kārtībā) vai tiesvedība lietā izbeigta, pamatojoties uz šā likuma 282.panta 7.punktu, tiesa (tiesnesis) piespriež no atbildētāja (iespējamā atbildētāja) par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu.

No lietas materiāliem izriet, ka pieteicējs bija samaksājis valsts nodevu 30 *euro* apmērā par pieteikuma iesniegšanu tiesā (*lietas 1.sējuma 21.lapa*). Tā kā pieteicēja pieteikums ir apmierināms, saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu no atbildētājas – Latvijas Universitātes – par labu pieteicējam ir piespriežama samaksātā valsts nodeva.

Papildus norādāms, ka valsts nodeva pieteicējam ir atlīdzināma Ministru kabineta 2013.gada 12.februāra noteikumos Nr.85 „Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu un iemaksā un atmaksā drošības naudu" noteiktajā kārtībā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 246.?251.pantu un 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

apmierināt /pers. A/ pieteikumu par Latvijas Universitātes 2021.gada 13.maija lēmuma Nr.1-13/408 atcelšanu.
Atcelt Latvijas Universitātes 2021.gada 13.maija lēmumu Nr.1-13/408 ar tā pieņemšanas dienu.
Piespriest no atbildētājas Latvijas Universitātes par labu pieteicējam /pers. A/ valsts nodevu 30 *euro*.
Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese I.Petrovska